Van der Werff

door

Van der Werff

AAN WIJLEN MIJN AMBROZINA

Hoe

Willem van der Werff

in 1746 bakker op Zandvoort werd.

Hoe

Kerkstraat 12

bakkerij werd.

en meer over de

familie Van der Werff

te Zandvoort

door Ir W.A. van der Werff Corn.zoon

weduwnaar van Ambrozina van der Werff Jac. dochter

Verzorgd door: R. Reuzel te Bussloo

VOORWOORD

Er is in deze tijd een grote belangstelling voor genealogie en ik vraag mij af of ik meegetrokken ben in dit modegebeuren.
Voor mijzelf wilde ik weten waarom ik dit boekje schreef, en het heeft mij moeite gekost tot een verantwoording te komen.
Ga ik het ontstaan van het geschrift nog eens nauwkeurig na, dan ligt de oorsprong niet in de wens om te kunnen nagaan of iemand die de naam Van der Werff draagt wel of geen familie is. Ook heb ik aan velen die met mij van de zelfde voorouders afstammen geen verdere aandacht besteed.
Meer dan naar personen ging mijn belangstelling uit naar het bedrijf van de familie, de bakkerij, voor het eerst in 1746 vermeld. Mijn vader, (1870 - 1938) heeft reeds de familie van Cornelis van der Werff, gehuwd met Neeltje Keur, ter tafel gebracht, waarmee ik zowel hun voorgangers als die na hen kwamen heb kunnen opsporen, maar dan steeds met het oog gericht op het bedrijf. Helaas zijn herinneringen van hen die voor 1900 geboren werden niet meer te verzamelen.
Van hen die eigen herinneringen hebben aan de eerste decennia van deze eeuw zijn er nog maar enkelen.
Mede daarom dit boekje, met iets van een stamboom en enige herinneringen aan vroeger jaren.
De gestorven generatie is nog beschreven, van wie daarna gekomen zijn heb ik niets vermeld; men kan geen geschiedenis schrijven van nog levenden.
Zij mogen een vervolg schrijven. Ik kan ze voorhouden dat het een zeer tijdrovende bezigheid is, die evenwel zeer veel voldoening geeft.

Een boekje over Zandvoort zou niet compleet zijn als er niet een paar foto's, gemaakt door „Bakels" in voorkwamen. Vandaar enige foto's uit de oude archieven van deze Zandvoortse fotograaf, waarvoor in dit voorwoord mijn dank.

Voorst, voorjaar 1983

HOOFDSTUK 1

Inleiding

In 1892 verscheen bij Gebr. Van Brederode te Haarlem een boekje, geschreven door P. N. van Doorninck, oud-burgemeester van Zandvoort. De titel luidt: "Inventaris van het oud archief der Heerlijkheid, thans Gemeente Zandvoort", met lijsten der Heeren, Schouten, Predikanten enz.
Het eerste archiefstuk dat in het boekje genoemd wordt, dateert van St. Jansdag, (29 augustus) 1455 en vermeldt dat Reinoud van Brederode bevestigt de oude privileges der schutterij te Zandvoort en voegt daarbij enige nieuwe vrijheden.
Dit eerste stuk laat direct zien dat 1455 niet een beginjaar voor Zandvoort was, maar dat er al een schutterij was, die vroeger reeds privileges had gekregen. De schutterij mogen wij zien als een plaatselijk legertje, dat in die eeuw gestalte kreeg. In Haarlem werd de schutterij in 1402 opgericht.
De schutters verenigden zich in een gilde, dat een Heilige als patroon koos en als eenheid optrad op kerkelijke hoogtijdagen.
Als plaats van samenkomst hadden de schutters hun Doelen. Dat men ook de gezelligheid betrachtte blijkt uit de vele schilderijen van schuttersmaaltijden, die o.a. in het Frans Hals museum te Haarlem te zien zijn.
Dat ook Zandvoort zijn Doelen heeft gehad zal later blijken.

Hoe kwam nu Reinoud van Brederode op het toneel?
De Graaf van Holland aan wie alle woeste gronden en dus ook de duinen toekwamen had een deel ervan als Heerlijkheid gegeven aan het geslacht van Brederode, Reinoud was dus blijkbaar in 1455 leenman. Hij overleed in 1473. De Heerlijkheid ging achtereenvolgens over aan verschillende leden van dit geslacht, tot het in 1679 uitstierf door het overlijden op 30-jarige leeftijd van Wolfert van Brederode.
De Heerlijkheid verviel toen aan de opvolgers van de Graaf van Holland, zijnde de Staten van Holland.
Eerst op 6 november 1722 verkochten deze een deel van de leengoederen in openbare veiling onder de naam: "Ambachtsheerlijkheid van Zandvoort", aan Paulus Loot te Amsterdam voor f 14.640,–.
De heerlijkheden Bloemendaal en Overveen werden toen aan de stad Haarlem verkocht.

In het bovengenoemde boekje vinden wij onder nummer 138 het volgende stuk vermeld:

> *"Verzoekschrift d.d. 8 februari 1746 van Cornelis van der Werff aan de Heer Van Zandvoort, Paulus Loot, tot vergunning voor zijn zoon Willem, om zich als broodbakker te Zandvoort te vestigen."*

In kleine letter staat er onder:

> *Goedgunstige beschikking van de Heer Van Zandvoort d.d. 10 februari 1746.*

De vermelding van dit stuk in bovengenoemd boekje heeft jaren geleden de aandacht getrokken van een van onze familieleden en is aanleiding geworden tot de herdenking van het 175-jarig bestaan van de bakkerij van de familie Van der Werff, welke herdenking in 1921 plaats had. In de loop der jaren is ook het 200-jarig en het 225-jarig bestaan van de bakkerij niet alleen gememoreerd, maar ook waardig gevierd.
Ik heb jaren geleden geïnformeerd naar het origineel van het verzoekschrift, maar het bleef onvindbaar.
In de zeventiger jaren ontving ik ter inzage de fotocopie van drie archiefstukken berustend in Haarlem, waarover ik de volgende beschouwing geef.

HOOFDSTUK 2

Cornelis van der Werff en de verzoeken
ca. 1700 – juli 1782

Het eerste archiefstuk, gedateerd 31 januari 1745 luidt, in onze huidige schrijfwijze omgezet:

"Weledele Heer,
U heeft in onze handen gesteld, het bijgaande verzoekschrift van Cornelis van der Werff, om zijn zoon toe te staan hier een broodbakkerij te mogen stichten.
Ter voldoening aan Uw verzoek om advies, hebben wij de zaak onderzocht en merken op dat het inderdaad waar is, dat de verzoeker beweert dat er vroeger wel meer 2 bakkers zijn geweest, hoewel er sinds jaren maar één is, die niet overbelast is.
Wij vinden echter dat het hard zou zijn om een inwoner in zijn plannen tegen te werken.
Alleen vinden wij dat de zoon nog te jong is, en deze minstens 20 jaar zou moeten zijn.
Als hij die leeftijd bereikt heeft zouden wij er niet tegen zijn dat U hem dan toestaat hier een broodbakkerij te exploiteren, maar wij richten ons geheel naar Uw beslissing.

Uw gehoorzame dienaren
Schout en Schepenen van
Zandvoort."

Uit dit stuk constateren wij dat er in 1745 maar één bakker op Zandvoort was en dat men er geen behoefte had aan een tweede. Ook kunnen wij er uit opmaken dat de vader van Willem geen bakker was, want dan zou er wel over opvolgen gesproken zijn.
Ik constateer, dat het vinden van zo'n verzoekschrift wel een en ander verduidelijkt, wat tot grote voldoening strekt, maar dat het ook weer vragen oproept die onbeantwoord blijven.
Wat deed Cornelis van der Werff voor de kost; had hij nog meer kinderen? Wat bracht Willem er toe bakker te willen worden, was hij in dit vak opgeleid, of begon hij zomaar, zonder "middenstandsdiploma"?

In het najaar van 1981, zoekend in de boeken van het Rijksarchief te Haarlem, bereikte ik, wat ik wel een mijlpaal mag noemen.
In de Trouw- en Doopregisters vond ik het volgende:
In 1724, op 27 februari huwden te Zandvoort **Cornelis Willemszn Van der Werff,** komende van Catwijk aan de Rijn en **Cornelia Cornelisdr Dernison.**
Op blz. 126 wordt in dat register vermeld, dat op 7 juli 1726 gedoopt werd Willem van der Werff.

A° 1724. 145

Den 27 Febr: Cornelis Willemsz van der Werf, J.M. van Katwijk aan de Rijn, en Cornelia Cornelissen [illegible] J.D. woond tot Sandvoort.

[illegible]

Deze jaartallen en data laten zien dat Cornelis trouwde in 1724 en in 1726 zijn zoon Willem liet dopen, die genoemd werd naar zijn grootvader Willem.
Hierop sluit wat de tijd betreft aan dat in 1746 deze zoon Willem, dan 20 jaar oud, bakker wil worden, maar aanvankelijk nog te jong werd bevonden.
Hierboven sprak ik van een mijlpaal, want er blijkt dat de eerste Cornelis van der Werff voor zijn huwelijk geen Zandvoorter was, maar komende van Katwijk, met een Zandvoorts meisje trouwde.
1724 is dus het jaar dat de eerste Van der Werff in Zandvoort kwam. Over het verdere verloop van de familiehistorie heb ik reeds een en ander geschreven; nu heeft zij een goed begin gekregen.

Ik kom nu tot het tweede archiefstuk, waarvan ik de schrijfwijze ook vereenvoudig. Op het eerste stuk was blijkbaar door de Heer Van Zandvoort niet beslist, wat niet vreemd is, omdat Willem nog geen 20 jaar was.
Schout en Schepenen hebben blijkbaar in het begin van 1746 aan Cornelis van der Werff de raad gegeven nog eens aan de Heer Paulus Loot te schrijven.

Tweede archiefstuk.

Aan de Weledele Heer Loot,
Heer Van Zandvoort.

"Geeft met eerbied te kennen, dat ik, Cornelis van der Werff bij de Schout en Schepenen ben geweest met het verzoek van mijn zoon Willem (om een bakkerij te mogen stichten) en heb er ten antwoord gekregen dat zij wel wilden tekenen als U er mede zou instemmen.
Zij hebben mij geadviseerd daarover aan U te schrijven en nu is mijn verzoek of U zo goed zoudt willen zijn gunstig op het verzoek te beschikken als mijn zoon 20 jaar is.
U zou mij een grote gunst bewijzen en zo U niet wilt tekenen zou U dan Schout en Schepenen willen toestaan te tekenen?
U zou mij van veel moeite afhelpen. Ik vertrouw hier maar op, en met een zegenwens voor U en Uw huisvrouw wens ik U nog veel heil en zegen naar ziel en lichaam in het nieuwe jaar. (het was inmiddels 8 februari).

Uw dienaar
Corn. van der Werff."

De Heer Van Zandvoort hield blijkbaar van afwerken van deze zaak, want in 2 dagen was zijn beslissing genomen, die op het verzoekschrift werd geschreven:

"Nader beslissende op het zowel mondeling als schriftelijk gedane verzoek van Corn. van der Werff, zo sta ik toe dat de zoon van de indiener van het verzoek, Willem Corn.zn. van der Werff, een broodbakkerij op Zandvoort mag vestigen nadat hij de ouderdom van 20 jaar zal hebben bereikt.

Amsterdam 10 februari 1746"

HOOFDSTUK 3

Willem van der Werff en zijn testament
geboren ca. juli 1726 – overleden 8 oktober 1805

Op welke datum Willem, geboren in 1726 20 jaar werd, weten wij niet, maar gezien de vermelding van zijn doop op 7 juli 1726 zal hij eind juni of begin juli van dat jaar geboren zijn.
De datum van 10 februari is voor de stichting van de bakkerij alleszins aanvaardbaar; op die datum werd de concessie gegeven.
Helaas weten wij nog weinig van de tijd na 10 februari 1746, maar het 3e archiefstuk geeft weer enig licht in de duisternis.

Derde archiefstuk.

In de naam des Heren, Amen.
Heden 26 augustus 1781 verschenen voor mij, François Augustein de Genestet, notaris en na te noemen getuigen:
Willem van der Werff *Mr. Broodbakker en* **Catharina de Jong** *bejaarde echtgenoten, wonende te Zandvoort en mij notaris bekend, te kennis gevende te willen beschikken over hun na te laten goederen. Zij benoemen elkaar over en weer tot hun erfgenaam.*
Na de dood van de langstlevende moet de boedel in 2 gelijke delen worden gedeeld, waarvan één zal komen aan de zoon van Willem, nl. **Leendert van der Werff** *en het andere deel aan de familie De Jong.*
Mocht ook Leendert reeds gestorven zijn dan komt het ene deel aan zijn vader Cornelis en bij diens vooroverlijden aan de rechthebbende van de familie Van der Werff.
Daarna verklaarde Leendert nog dat hij bij het overlijden van zijn vader de hele boedel ter beschikking van Catharina de Jong zal laten gedurende haar leven.

Volgt ondertekening door partijen, getuigen en de notaris.

Uit dit testament blijkt dat Catharina de Jong de tweede vrouw was van Willem.
Uit het testament van 1781 blijkt dat Cornelis van der Werff, de vader van de testateur in dat jaar nog in leven was. Nemen wij aan dat Cornelis toen hij in 1724 trouwde ca. 24 jaar was, dan bereikte hij de hoge leeftijd van meer dan 81 jaar. Cornelis werd begraven 6 juli 1782.
Van deze eerste Cornelis van der Werff is nog meer bekend.
Na de gegevens over de oudste zoon Willem volgt:

In 1728, in augustus werd gedoopt Neeltje van der Werff, waarbij vermeld dat de moeder Dernison heette. deze Neeltje was dus een zuster van Willem.
In 1732, op 9 november werd gedoopt Maartje, dochter van Cornelis van der Werff en Cornelia Dernison.
In 1734, op 1 januari werd gedoopt Neeltje van der Werff, waarbij getuige was Jannetje van der Werff. Aannemelijk is dus dat Neeltje, van 1728 jong gestorven is en vernoemd in een volgend dochtertje.
In 1735 op 29 mei gedoopt Jacob van der Werff.
In 1941, op 6 augustus gedoopt Cornelis van der Werff, moeder Dernison.

Hierna komen wij bij de volgende generatie, als Willem, geboren in 1726, getrouwd is en een zoon Leendert krijgt.

1755 op 6 april gedoopt Leendert, zoon van Willem van der Werff en Cornelia Koning, waarbij als getuige optrad: Maartje Koning.

Van Willem is een en ander bekend. Hij werd op 7 juli 1726 gedoopt, als zoon van Cornelis van der Werff en Cornelia Cornelisdr. Dernison. Getuigen waren de vader en Neeltje Cornelisdr. Daar in die dagen de doop zeer spoedig na de geboorte plaats had, mogen wij aannemen dat Willem in juni of juli 1726 geboren is. Toen hij ongeveer 20 jaar geworden was, deed zijn vader het verzoek aan de Heer Van Zandvoort om toestemming voor Willem om zich als bakker te mogen vestigen. (zie de verzoekschriften).

Op 17 mei 1754 gehuwd Willem van der Werff j.m. en Cornelia Leendertsdr. Koningh j.d. geboren 22 sept. 1726, overleden 17 november 1760, beide van Zandvoort.

In 1755 op 6 april werd gedoopt Leendert, zoon van Willem van der Werff en Cornelia Koningh, Leendert werd waarschijnlijk genoemd naar zijn grootvader van moederszijde. Dit was het eerste huwelijk van een Van der Werff met een meisje Koningh.

Uit het testament bleek reeds dat Willem tweemaal getrouwd geweest is; ook de boeken bevestigen het.

17 mei 1761 gehuwd **Willem van der Werff**, *weduwnaar van Cornelia Leendertsdr. Koningh, met* **Catharina de Jongh**, *weduwe van Jan Strijen te Wijk aan Zee.*
1761 3 november Catharina de Jongh met attestatie van Wijk aan Zee.

Opmerkelijk is dat in de doopboeken vaak de vader als getuige ontbreekt, met de mededeling "Vader ten haring zijnde".

In 1759 op 6 mei wordt gedoopt Maartje, dochter van Willem van der Werff en Cornelia Leendertsdr. Koningh, getuige Neeltje van der Werff.
Cornelia Koningh overleden 17 november 1760. Willem is toen weduwnaar geworden en trouwt op 17 mei 1761 met Catharina de Jongh uit Wijk aan Zee, dus 6 maanden na het overlijden van zijn eerste vrouw.

Op 21 maart 1762 wordt geboren Cornelia, dochter van Willem van der Werff en Catharina Jansdr. de Jongh, getuigen Maarten van Duijvenbode en Anna Jansdr. de Jongh. Catharina de Jongh overleed in 1797.

Op 26 augustus 1781 maken Willem van der Werff en Catharina de Jongh een testament ten overstaan van notaris De Genestet waarbij alleen Leendert als erfgenaam van vaders zijde erft. (zie de tekst van het testament).

Willem van der Werff en Cornelia Koningh kregen de volgende kinderen; gedoopt:

1755 6 april Leendert,
1757 23 januari Leendert,
1758 11 mei Maartje,
1759 6 mei Maartje.

Willem van der Werff en Catharina de Jong krijgen als dochter:

1762 21 maart Cornelia, wier naam niet in het testament voorkomt, van alle kinderen blijft blijkbaar alleen Leendert in leven.

De naam Willem van der Werff komt verder nog voor in de boedelbereddering van Arie Slagveld.

22 mei 1757 Bereddering van de boedel van wijlen Arie Janszn. Slagveld. Hierin een post:

Nog betaald aan W. van der Werff wegens geleverd brood volgens quitantie de somma van 14 : 7 : 8.
Nog betaald aan de Lombert te Haarlem voor los- en stageld, de somma van 7 : 9 : –

Arie Slagveld was een zwager van Willem van der Werff, hij was in november 1753 gehuwd met Aagje Leendert dr. Koning.

In het boekje van P. N. van Doorninck komt onder nr. 191 voor:

Resolutie van 1777 van het gerecht van Zandvoort, inzake een verzoekschrift van Willem van der Werff, Mr. broodbakker en Engel Alberts Groen, Mr. metselaar en timmerman om begunstigd te worden met de bestellingen van de regenten van het Oude-mannenhuis, Diaconie, Kerk enz. – waarin wordt toegestemd. De Schout, François Augustus de Genestet en alle schepenen waren present.

Getekend door de Secretaris
J. Koning voor uittreksel.

Op 4 en 5 november 1802 Boelhuis Mej. Cornelia Groen, wed. A. van der Bergh. Hier koopt W. van der Werff:

2 kandelaars 1 : – : –
een tafel 3 : 10 : –

In de Successiememories 1806:

Aangifte door Leendert van der Werff, dat den 4 oktober 1805 overleden is Willem van der Werff, oud 79 jaar, 7 maanden en 2 dagen, gewoond hebbende te Zandvoort in de Noordbuurt, gehuwd geweest en nalatend een zoon.

Archief Successie 1806 – 1817:

Memorie van aangeving van zodanige goederen als nagelaten bij den overleden Willem van der Werff, de belasting op het Recht der Successie ingevolge de Ordonnantie van hun Hoog Mogenden, gearresteerd 4 oktober 1805, voor de helft subject zijnde.
Aangegeven den 8 maart 1806 door ons in qualiteit als Executeuren en Boedelredders, Gerrit Bol, wonende te Lisse en Jan Sijmezn. de Jong, wonende te Beverwijk, in voornoemde qualiteit aangesteld volgens dispositie van den overledene.
De overledene was genaamd Willem van der Werff, gewoond hebbende te Zandvoort en aldaar overleden ten huize van deszelfs kleinzoon Cornelis van der Werff in de Noordbuurt alhier op 19 februari 1806.
De namen der erfgenamen zijn: van des overledenens zijde is zijn enigste zoon Leendert van der Werff, wonende te Lisse, voor de helft der nalatenschap, die van des overledenens huisvrouw erven zijn Antje de Jong als zuster, haar broeders Jacobus de Jong en Jan Sijmezn. de Jong en in betrekking als neef: Jan Janszn. Sneijer.
Het recht van successie is door de vorige eigenaar voldaan.
De graad van maagschap gelijk boven blijkt, is die van zoon, broeders, zuster en zusters zoon.
De erfgenamen succederen ex testamento en niemand derzelve acquireren iets meer dan hun ab intestato zoude competeren.
De presumptieve staat der nalatenschap is als volgt:
1e. Een voorste gedeelte van een huis en erve staande en gelegen te Zandvoort aan de Zuidzijde van de Kerkstraat, belend ten W. een Burenpad, ten O. Floris Molenaar, ten N. de Kerkstraat en ten Z. Willem Schilpzand, in hure bewoond wordend door Arie Jac. Kraaij, doende jaarlijks in huur de somma van vijf en twintig gulden.

Kerkstraat 12, omstreeks 1900

taxatie 350 :

2e. De helft of halve portie van een Visschersschuit, genaamd "Nooit Gedacht" gevoerd wordende als stuurman door Elias Schuite aan dewelke ook een vierde behoort, alsmede nog de laatste vierde part aan Cornelis van der Werff.

taxatie 650 : 10 : –

3e. De vierde part in een barkas, waarvan de overige drie parten toebehoren aan Pieter van Duin, wonende te Zandvoort.

taxatie 283 : – : –

4e. Roerende goederen, enig goud en zilverwerk, presumptief waardig de som van twee honderd drie en tachtig gulden.

taxatie 50 : – : –

5e. Enige mans en vrouwenkleren, presumptief waardig de somma van vijftig gulden.

taxatie 1200 : 3 : –

6e. Eindelijk aan contante penningen de som van twaalfhonderd negen en vijftig gulden en drie stuivers.
Eindelijk gaat hier, tegen af wegens particuliere schulden de somma van een honderd twintig gulden, negentien stuivers en acht penningen voor zover dezelve tot op dato dezes bekend zijn.
Aan dood-schulden de som van een honderd vier en zeventig gulden en zes stuivers en twaalf penningen.
Het huis, de schuit en de barkas, in het hoofd dezes opgegeven zullen wij uit hoofde van noodzakelijkheid in de dispositie voorkomende moeten verkopen.
Wij ondergetekenden, Jan Sijm. de Jong en Gerrit Bol verklaren dat vorenstaande memorie van aangeving alleszins is deugdelijk en oprecht en dat daarop conform de ordonnantie der belasting op het recht van Successie, gepubliceerd 4 oktober 1805 alles gebracht is tot voorschreven nalatenschap behorende en door het overlijden van Willem van der Werff voornoemd gedesolveerd of verstorven zijnde, zonder met voorweten ietwat verzwegen of achtergehouden te hebben, direct of indirect, belovende indien namaals nog iets ter onzer kennis mocht komen, hetzelve te zullen op- of aangeven, bereid zijnde de deugdelijkheid dezer memorie en verklaring met solemnele eden te bevestigen.

Actum Zandvoort 8 maart 1806
Jan Sijmes de Jong
G. Bol.

In de bovenstaande memorie van successie wordt bij de beschrijving van het huis in de Kerkstraat gesproken van een bureweg ten westen. Het kadastrale minuutplan wijst uit dat er inderdaad langs de westzijde van Kerkstraat 12 een slop was, dat de Zuidbuurt met Noordbuurt verbond; (een deel bestaat nog).
Vanuit dat slop liep een ander, achter langs de huizen van de Kerkstraat, in westelijke richting, waaraan het huisje van Jans van Iessie stond, naar het slopje van Bet de Beer. (nu Bureweg). Dit laatst genoemde slop was een andere verbinding van het Schelpenplein met de Kerkstraat.
Schuin tegenover de uitgang van het slop van Bet de Beer in de Kerkstraat, gaf het slopje van Meester Kees toegang tot de Noordbuurt.
Zandvoort was rijk aan deze smalle slopjes. Het gangetje ten oosten van Gashuisplein 4 is het restant van een slopje dat van de Baan in de richting van de Kosterstraat liep.
Iets meer naar het oosten is het slopje van Heck nog aanwezig en in gebruik.

Vermeldenswaard is hier nog, dat op 20 januari 1788 door de Heer Van Zandvoort een Keur en Ordonnantie werd uitgegeven "aangaande kopen en verkopen van vis op het strand". Dit stuk is ondertekend door Jan Marselis, Heer Van Zandvoort, door J. Koning, Schout en verder door:
Pieter van Duin, Willem van der Werff, Jan Hollenberg, Korstiaan van der Meije, Simon Paap, Leendert Koning en Arie Volkertse Groen.
Wij mogen m.i. aannemen dat de genoemde burgers de reders uit die tijd waren. Voorlopig eindigen hiermede de gegevens omtrent Willem van der Werff.

HOOFDSTUK 4

Leendert van der Werff trok naar Lisse geboren 23 januari 1757

Leendert van der Werff was volgens de bovenvermelde Successie memorie de enige in leven zijnde nakomeling van Willem van der Werff en Cornelia Koning. Hij werd geboren op 23 januari 1757. Het eerste kind, geboren in 1755 was overleden.
Leendert werd 28 maart 1773 bevestigd als lidmaat van de Hervormde kerk, en trouwde op 19 november 1780 met **Kornelia Gerritsdr. Bol**, j.d. te Wijk aan Zee. Zij kregen de volgende kinderen:

1781 25 aug. ged. 26 aug. Trijntje, getuige Katharina Jansdr. de Jong.
1783 14 jan. ged. 18 jan. Kornelis, getuige Katharina de Jong.
1784 6 febr. ged. 8 febr. Trijntje getuige Stijntje Bol.
1785 25 febr. ged. 27 febr. Gerrit Bol, getuige Marijtje Bol. Overleden aug. 1785.
1787 28 sept. ged. 30 sept. Kornelia getuige Maartje Koning.

Gezien deze laatste geboorte-aangifte, woonde Leendert in 1787 nog in Zandvoort, maar toen de Successie memorie werd opgemaakt, 1806, na het overlijden van zijn vader woonde hij te Lisse. Dit feit geeft aanleiding tot vele vragen; wanneer verhuisde hij naar Lisse? Kregen hij en zijn vrouw in Lisse nog kinderen; waarom verliet hij Zandvoort en wanneer overleed hij?
Uit de opgave van de getuigen bij de doop van de kinderen in Zandvoort trad in 1783 nog als getuige op Katharina de Jong, de tweede vrouw van Willem. Zij overleed in 1797. Toen Willem in 1805 overleed was Leendert 49 jaar en diens zoon Cornelis bij wie Willem inwoonde 23 jaar. Kan de economische toestand Leendert aanleiding hebben gegeven om te verkassen? In 1804 was het aantal inwoners maar 701.
De levensloop van Leendert is niet tot een geheel af te ronden, daarvoor zal in de archieven van Lisse nog een en ander moeten worden onderzocht.

HOOFDSTUK 5

Cornelis van der Werff
14 januari 1783 – 18 januari 1861

Uit het bovenstaande blijkt dat Cornelis op 14 januari 1783 geboren werd en in de Noordbuurt woonde, waar hij tot 1805 zijn grootvader Willem in huis had. Zijn vader Leendert was als bakker na 1787 naar Lisse vertrokken. In de huwelijksregisters komt voor:

> **Cornelis van der Werff**, *j.m. geboren en wonende te Zandvoort als bruidegom ten eenre met* **Neeltje Cornelisdr. Keur** *j.d. ter andere zijde verzoeken hun eerste huwelijksvoorstel op zondag 21 augustus het 2e op 28 dito en het derde den 4e september, om alsdan alhier te trouwen. En zijn door ons ondergetekenden voorn. Bruid en bruidegom in den Heiligen Echten Staat bevestigd.*
> *Binnen Zandvoort den 4 september 1803. w.g. Hendrik Groen, Volkert Koning en Hendrik Horstina, Schout en Secretaris.*

Opmerkelijk is deze wijze van sluiten van een huwelijk. In de Gouden Eeuw werd een voorgenomen huwelijk in de kerk op drie achtereenvolgende zondagen afgekondigd en op de vierde zondag door de predikant gesloten. In ons geval dat zich afspeelt in de tijd van de Bataafse Republiek zijn verschillende elementen van de oude procedure aanwezig, maar hier heeft na twee afkondigingen de voltrekking plaats, wel op zondag in de kerk maar ten overstaan van burgerlijke autoriteiten.

In de dertiger jaren heeft mijn vader, Cornelis van der Werff, (1870 – 1938) zich bezig gehouden met het verzamelen van gegevens voor een stamboom en is daarbij uitgegaan van de bovengenoemde Cornelis van der Werff, wonende in de Noordbuurt, en gehuwd met Neeltje Keur.
Dit echtpaar kreeg 12 kinderen, waarvan er één jong gestorven is.
Om te beginnen geef ik van de kinderen van Cornelis en zijn vrouw de naam, de geboortedatum en met wie zij huwden.
Daarna zal ik zo mogelijk wetenswaardigheden van deze takken vermelden, maar die tak waarvan wij afstammen het laatst behandelen omdat daarover uiteraard het meest te zeggen is.

Cornelis van der Werff, geh. met Neeltje Keur op 4 september 1803.

Cornelia	*3 juli 1804*	*geh. Jan Driehuizen*
Aagje	*15 januari 1806*	*geh. Dirk van Duin*
Willem	*10 juli 1807*	*geh. Meisje Tibboel*
Jacob	*2 augustus 1809*	*geh. Krijntje Kemp*
Lena	*11 november 1811*	*jong gestorven*
Leendert	*18 februari 1815*	*geh. Antje Kraaij*
Trijntje	*20 mei 1817*	*geh. Corstiaan v. d. Mije*
Catharina	*22 april 1820*	*geh. C. Holleman te Halfweg*
Cornelis	*22 juli 1822*	*geh. Marijtje v. d. Mije, zuster van Corstiaan*

Gerrit	*6 maart 1826*	*geh. Willempje Groeneveld*
Lena	*22 maart 1829*	*geh. J. Eekholt Voet*
Hendrik	*1 augustus 1831*	*geh. Aaltje Koper*

Cornelia, geb. 3-7-1804, huwde op 24 april 1825 met **Hendrik Driehuizen**, geb. te Rijswijk en wonende te Noordwijkerhout. Deze voornaam Hendrik is in tegenspraak met die van Jan, eerder vermeld. De naam Hendrik lijkt mij de juiste in de familie Driehuizen.

Kinderen uit dit huwelijk waren Maarten en Neeltje, waarvan de laatste trouwde met Volkert van Duivenbode.

Aagje, geb. 15-1-1806, huwde op 22 januari 1826 met **Dirk van Duin**.

Kinderen waren Piet, Kees, Antje en Willem.

Willem, geb. 10-7-1807, huwde met een meisje **Tibboel**, hierover geen gegevens, misschien kwam het meisje uit Heemstede en zijn zij daar getrouwd. Willem is kinderloos overleden.

Jacob, onze stamvader, wordt later besproken.

Leendert, geb. 18-2-1815, huwde op 15 september 1939 met **Anna Elisabeth Kraaij**.

Kinderen waren: Jacob, ongeh. gestorven, Kee, ongeh. gestorven, Neeltje geh. met ?, Pietje, ongeh. gestorven, Willem, geh. met ?

Leendert van der Werff en zijn vrouw A. Kraaij, met attestatie vertrokken naar Lisse september 1845.

Trijntje, geb. 20-5-1817, huwde met **Corstiaan v. d. Mije** uit welk huwelijk werd geboren Pietje; daarna huwde zij met Bertus Kloos te Haarlem.

Uit dit huwelijk werden geboren Bertus, ongeh. gestorven, Cornelia, huwde met ? en Cornelis, geh. met ?

Catharina, geb. 22-4-1820, huwde op 30 mei 1847 met **Cornelis Holleman** te Halfweg.

Kinderen: Piet, geh. met Crisje Kwint, Cornelis, Hendrik, Gerrit, Leen, Jetje, geh. met Greeve en Neeltje, geh. met Stellingwerf (naar China).

Cornelis, geb. 22-7-1822, huwde op 2 november 1845 met **Marijtje van der Mije**. Deze Cornelis wordt steeds vermeld als zeilemaker.

Kinderen: Cornelis, die huwde met Maartje Koning. Hier komen wij op bekend terrein.

De jonge Cornelis werd later bij ieder bekend als Meester Kees. In het boekje "Kent U ze nog de Zandvoorters" vindt U een korte levensbeschrijving. Hij werd geboren 12 juli 1847 en overleed op 30 mei 1938 op bijna 91-jarige leef-

tijd. Dat "bijna" in de vorige zin doet mij aan een ontmoeting met Meester Kees denken ongeveer in 1910. Henk Driehuizen, toen nog een klein jongetje vertelde aan Meester Kees dat hij dezer dagen (6 juni) jarig was. Meester Kees antwoordde dat hij op die dag ook jarig was en voegde er aan toe: "Jongen, dan zijn wij even oud". Henk was nog zo jong dat hij dit laatste als een bijzonder feit aanvaardde, ik was al zo wijs dat ik het als een mopje beschouwde; een mopje van Meester Kees van ongeveer 70 jaar geleden. Meester Kees was als onderwijzer en hoofd werkzaam van 1867 tot 1910.
Zijn vader was zeilemaker en woonde beneden aan de Kerkstraat. Toen mijn leeftijdsgenoten Meester Kees kenden woonde hij in de Kerkstraat op de hoek van het Bodeslop, juist tegenover Kerkstraat 12. Zijn doen en laten was dus bij de overburen vrij goed bekend. Zijn vrouw hebben wij niet gekend, wel zijn dochter Anna van Meester Kees. Dat was in Zandvoort niet haar tweede, maar haar eerste naam.
Jammer dat ze een straat in Zandvoort naar deze bekende inwoner hebben genoemd met de aanduiding C. v. d. Werff straat. Deze naam komt in Zandvoort vele malen voor, maar er is maar één Meester Kees geweest. Hadde men hem met deze algemeen bekende naam geëerd.

Gerrit (Gerrit de bakker), geb. 6 maart 1826, huwde op 10 november 1850 met **Willempje Groeneveld.**

Kinderen: Cornelis, geb. 7 september 1851, geh. met Jaapje Koper, Gerrit, geb. 14 februari 1855 (Gerrit van Gerrit de bakker) geh. met Aaltje Weber, Neeltje, geb. 1 februari 1856, geh. met Hangjas.

14 maart 1875 gehuwd: **Cornelis van der Werff**, *arbeider te Haarlemmermeer, zoon van Gerrit van der Werff, broodverkoper en van Willempje Groeneveld, overleden, en* **Jaapje Koper**, *21 jaar.*
Getuigen: Cornelis van der Werff, 52 jaar en Hendrik van der Werff, 44 jaar, ooms van de bruidegom en Rokus Koper en Cornelis Zwemmer, allen arbeiders te Zandvoort.

Wat kan de verklaring zijn dat deze Cornelis naar de juist in 1852 droog gemaakte Haarlemmermeer ging?
In een boek over de Meer staat dat het werk er erg zwaar was en dat de huisvesting van de arbeiders maar pover was. De huisjes stonden in het algemeen langs de ringdijk op kleine stukjes grond. De lonen waren evenwel boven normaal; in Nederland ca. f 6,– per week en in de Meer ca. f 9,– per week voor de vaste arbeiders.

29 februari 1880, gehuwd: **Gerrit van der Werff,** *25 jaar, zoon van Gerrit van der Werff, vrachtrijder en Willempje Groeneveld, overleden, en* **Aaltje Weber**, *22 jaar, dochter van Maarten Weber, broodslijter en Elsje Kraaij.*
Getuigen: o.a. Cornelis van der Werff, 29 jaar, arbeider, broeder en Willem en Arie Groeneveld, ooms van de bruidegom.

Uit het Huwelijksregister:

16 juli 1876 **Gerrit van der Werff,** *55 jaar, broodverkoper, zoon van Corn. van der Werff en Neeltje Keur, weduwnaar van Willempje Groeneveld, en* **Maria Helena Carolina Wantenaar,** *winkelierster te Zandvoort. Getuigen: Cornelis van der Werff, zeilmaker, 54 jaar en Hendrik van der Werff, oud 45 jaar, broeders, Cornelis van der Werff, oud 29 jaar, hulponderwijzer en Dirk Draijer, 34 jaar, visverkoper, neven van de bruidegom.*

Het is opvallend dat Cornelis van der Werff, de zeilmaker zo veelvuldig als getuige optreedt bij het sluiten van huwelijken. Misschien ligt de verklaring in de plaats van zijn woning ten opzichte van het raadhuis.
Het raadhuis stond aan de Kerkstraat tegenover de huidige winkel van Bakels, en Van der Werff woonde beneden aan de Kerkstraat, dus op slechts enkele tientallen meters afstand.

16 juli 1876, **Louis Marrinus Antonius Hangjas,** *23 jaar, koopman, geboren te Londen, en* **Neeltje van der Werff,** *19 jaar, dochter van Gerrit van der Werff, broodverkoper en Willempje Groeneveld, overleden. (Getuigen dezelfde als in de vorige akte als neven van de bruid).*

We hebben hier op dezelfde dag het trouwen van de dochter en het hertrouwen van de vader.

14 november 1888, gehuwd: **Cornelis van der Werff,** *weduwnaar van Jaapje Koper, 37 jaar, arbeider, zoon van Gerrit van der Werff, vrachtrijder, en van Willempje Groeneveld, overleden, en* **Aaltje Koper,** *weduwe van Dirk Hollenberg, 29 jaar, dochter van Jan Koper, arbeider en Aaltje Groen, overleden.*
Getuigen o.a. Gerrit van der Werff, 33 jaar, arbeider, broeder van de bruidegom.

Was Cornelis weer teruggekeerd uit de Haarlemmermeer of alleen weer in Zandvoort getrouwd?

Lena, geboren 22 maart 1829, huwde met **Jan Eekholt Voet,** op 7 juni 1857.

Kinderen: Henricus Cornelis, geboren te Haarlem op 26 juni 1857, en Jan Eekholt, geb. 26 oktober 1859.

Henricus Cornelis werd de echtgenoot van tante Cor Voet, zij hadden het hotel "Zeerust" op het stationsplein en daarna "Paula" aan de boulevard. Het laatst woonden zij aan de grote Krocht in het laatste huis voor de R.K.-kerk, genaamd "Lands End". Voor de bekenden werd Voet aangeduid als H.C. Hij was o.a. Gemeente-ontvanger.

7 juni 1857. Gehuwd: **Jan Eekholt Voet,** *onderwijzer, oud 23 jaar, en* **Lena van der Werff,** *geb. 24 maart 1829, 28 jaar, dochter van Cornelis van der Werff, broodbakker en Neeltje Keur.*
Getuigen: Cornelis van der Werff, zeilmaker, 34 jaar en Gerrit van der Werff, broodbakker, 31 jaar, broers van de 2e comp.

Hendrik, geb. 1 augustus 1831, huwde op 9 april 1854 met **Aaltje Koper**, zuster van Jb. Koper Chr.zn. (Jaap van Chris). Deze Koper werd de grootvader van Rie en Ambro Koper.

9 april 1854. Gehuwd: **Hendrik van der Werff,** *j.m. broodbakker, 22 jaar, zoon van Cornelis van der Werff, broodbakker en Neeltje Keur, beide aanwezig, en* **Aaltje Koper,** *geb. 14 augustus 1829, j.d. dochter van Arie Koper, timmerman en Alida van Klaveren.*
Getuigen: Jacob van der Werff, broodbakker, oud 44 jaar en Cornelis van der Werff, zeilmaker, oud 31 jaar, beide broeders van de 1e comp. en Dirk Keesman, visser, 72 jaar en Albert Zwemmer, logementhouder, oud 53 jaar, goede bekenden van de 2e comparante.

Hendrik en Aaltje kregen de volgende kinderen:

Kees, geh. met Alida Wesseling, Neeltje, geh. met ? , Arie, ongeh. gestorven, evenals Willem, Alida, geh. met Lange Poellaan, Marie, geh. met ? , Trijntje, geh. met ? en Leen.

23 november 1879. Gehuwd: **Cornelis van der Werff,** *22 jaar, arbeider, zn. van Hendrik van der Werff, voerman en Aaltje Koper, en* **Alida Wesseling,** *20 jaar.*
Getuigen: o.a. Cornelis van der Werff, zeilmaker, 57 jaar, oom en Cornelis van der Werff, 28 jaar, arbeider, neef van de bruidegom.

Neeltje Keur, weduwe van Cornelis van der Werff, overleed 6 januari 1875.

HOOFDSTUK 6

Jacob van der Werff
2 augustus 1809 – 6 maart 1873

Deze Jacob, mijn overgrootvader werd geboren 2 augustus 1809 als zoon van Cornelis van der Werff Lzn. en Neeltje Keur. Hij huwde op 18 december 1839 met Krijntje Kemp.

	Kinderen:	*geboren:*	
	Cornelis	*18 november 1837,*	*ongehuwd gestorven*
A	*Catharina*	*13 januari 1840,*	*geh. met Jacob van der Mije*
	Willem	*2 december 1841,*	*geh. met Ambrozina Koning*
	Arie	*10 maart 1844,*	*jong overleden, waarschijnlijk 4 september 1845*
B	*Arie*	*1 juni 1846,*	*geh. met G. van Velsen*
C	*Leendert*	*7 november 1848,*	*geh. met C. van der Does*
	Cornelia	*6 december 1852,*	*geh. met W. Koning*
D	*Geertruida Maria*	*15 maart 1856,*	*geh. met L. Koning*

Hierna zal ik zo mogelijk wetenswaardigheden van deze familieleden vermelden maar die van Willem en zijn vrouw het laatst behandelen omdat daarover het meest te zeggen valt.

A **Catharina**, voor ons ouderen bekend als tante Ka, woonde aan het slop dat van het Schelpenplein naar de bakkerij Kerkstraat 12 loopt. Het is vroeger nooit tot mij doorgedrongen dat zij tot onze familie behoorde. Wij hebben als kinderen naar ik meen ook nooit een woord met haar gewisseld. Ook met onze ouders was er geen contact. Zij was getrouwd met Jacob van der Mije.
B **Arie** voor ons ouderen bekend als oom Aard, wonende in de Pakveldstraat en daar een melkzaak drijvende. Hij was op 4 april 1875 getrouwd met Gerritje van Velsen (tante Gerritje) en had 2 zoons, Jaap en Dirk. Als kinderen hebben wij met deze familieleden wel contact gehad, voor mij was de attractie dat hij paard en wagen had. Het rook er in de winkel altijd naar zuur van melk en ik heb er nog met de hand zien karnen door de dienstmeid, die ik tot voor kort voor een dochter heb versleten.
In de huwelijksacten vond ik:

> *4 april 1875,* **Arie van der Werff,** *landbouwer, 28 jaar, zoon van Jacob van der Werff, overleden en Krijntje Kemp, broodbakster te Zandvoort en* **Gerritje van Velsen,** *22 jaar, beide ouders overleden.*
> *Getuigen: Willem van der Werff, 33 jaar en Leendert van der Werff, 26 jaar, broodbakkers, broers van de bruidegom.*

C **Leendert,** geb. 7 november 1848, gehuwd met C. van der Does.

Cornelia, geb. 6 december 1852, gehuwd met W. Koning.

> *7 juli 1878. Gehuwd:* **Willem Koning,** *26 jaar, wagenaar, zn. van Engel Koning en Aaltje Koning, en* **Cornelia van der Werff,** *25 jaar, dochter*

van Jacob van der Werff, overleden en Krijntje Kemp, broodbakster te Zandvoort.
Getuigen: Albert Koning, 36 jaar, broeder en Pieter Loos, 32 jaar, beide voerlieden en Willem van der Werff, oud 36 jaar, winkelier en Arie van der Werff, oud 32 jaar, voerman, broeders van de bruid.

D **Geertruida Maria**, geb. 15 maart 1856, gehuwd met L. Koning.

27 februari 1881. Gehuwd: **Leendert Koning,** *23 jaar, voerman en* **Geertruida Maria van der Werff,** *24 jaar, dr. van Jacob van der Werff, overleden en Krijntje Kemp, broodbakster.*
Getuigen: o.a. Arie van der Werff, 35 jaar, broeder, melkverkoper.

Dit echtpaar bij ons bekend als tante Geertje en oom Leen Boot. Contact hadden wij niet met deze familie, alleen wij kleine jongens hielden de band aan omdat Leen Boot als voerman paarden en wagens had. In zijn element zagen wij hem als hij zijn paarden aanvuurde bij het in zee brengen van de reddingboot. Hij gebruikte dan met zijn krachtige stem ook zeer krachtige woorden. Op een ochtend liep ik in de stal bij Leen Boot met een been in een gierputje achter de paarden. Mijn been was nat en geurig, maar ik had de overtuiging dat het wel drogen zou. Dat gebeurde ook, maar toen ik 's middags aan tafel zat in Kerkstraat 12 moest ik al spoedig geur bekennen en ik werd direct van tafel gestuurd en terecht.
Leen Boot en tante Geertje hadden veel kinderen: Leen, Kee, Jaap, Engel, Aaltje, gehuwd met Hollenberg de kolenhandelaar, Geert en Coba. Ik hoop dat ik ze allen genoemd heb en er geen heb ondergeschoven.

Toen Jacob van der Werff op 6 maart 1873 overleden was, werd op 19 augustus 1874 een successiememorie ingediend waarin als zijn onroerend goed staat vermeld:

Huis, schuur en erf	*A 55 – 56 – 57*	*03.01*
Huis en erf	*A 1641*	*00.64*
id.	*A 1640*	*00.60*
id.	*A 1859*	*00.62*
id.	*A 1858*	*00.62*
id.	*A 64*	*00.22*

Hebben wij in het voorgaande steeds als woonplaats van de familie de aanduiding "de Noordbuurt" aangehouden, wij mogen die nu vervangen door "de Rozenobelstraat". Op het kadastrale minuutplan blijken de nummers 55, 56 en 57 gelegen te zijn op de hoek van de Rozenobelstraat en de Spoorstraat, waar voor de oorlog het huis stond, bewoond door Jaap van der Werff. Het was een flink pand met een frontbreedte van ca. 14 meter. Het perceel A 64 lag er juist tegenover aan dezelfde straat.

Was de eigendom van Willem van der Werff in 1806 (blz. 11) nog aangegeven door de belendingen, nu in 1874 kon gebruik worden gemaakt van de kadastrale omschrijving.

Krijntje Kemp overleed 18 september 1890.

In het jaar 1890 den 18e der maand September verscheen voor Ons, Ambtenaar van den Burgerlijke Stand der Gemeente Zandvoort Willem van der Werff, oud 48 jaren, van beroep broodbakker, wonende te Zandvoort, zoon van de overledene en Leendert van der Werff, oud 41 jaren, van beroep broodbakker, wonende te Zandvoort, zoon van de overledene, die verklaarden, dat op den 18e der maand September dezes jaars des voormiddags ten drie ure, binnen deze gemeente, in het huis staande in de Noordbuurt, is overleden Krijntje Kemp, oud zeven en zeventig jaren, van beroep: zonder, geboren te Zandvoort, wed. van Jacob van der Werff, dochter van Arij Kemp en Katarina van der Mije, allen overleden.
Na lezing is deze akte door Ons en de comparanten ondertekend

W.^m van der Werff — *De Ambtenaar voorn.*
L. van der Werff — *A. Groen.*

C Leendert van der Werff
geboren 7 november 1848 en overleden 24 januari 1902

Gehuwd 9 mei 1869: **Leendert van der Werff,** *bakker, 20 jaar, zoon van Jacob van der Werff, broodbakker en Krijntje Kemp, beide tegenwoordig, en* **Cornelia Klazina van der Does,** *20 jaar, geboren te Lisse, wonende te Amsterdam, dochter van Jan van der Does, arbeider te Amsterdam, aanwezig en van Trijntje Driehuizen, overleden.*

Leendert volgde zijn vader in 1873 in de bakkerij op. De kinderen van Leendert en zijn vrouw waren:

Jacob, *geb. 1874, geh. met meisje Boterblom,*
Jan, geb. 1877, geh. met Duifje Hollenberg,
Krijntje, geh. met Broer Hollenberg,
Mien, ongehuwd,
Arie, geb. 1880, ongehuwd,
Willem, geh. met Duifje Koning.

Jacob van der Werff
geboren 1874

Huwde in Bennebroek met een meisje Boterblom en was in die gemeente bakker. Toen zijn vader in 1902 overleed keerde hij naar Zandvoort terug om het familiebedrijf voort te zetten. Hij deed dit totdat hij lichamelijk daartoe niet meer in staat was. Er werd toen in de Rozenobelstraat niet meer gebakken maar wel brood verkocht dat betrokken werd van Jacob van der Werff Wzn. uit Kerkstraat 12. Ook gingen de bedrijfsgebouwen in diens handen over. In de débâcle van de familie werd ook de bakkerij in de Rozenobelstraat verkocht, (1933), waarna in de oorlog de gehele omgeving op last van de Duitse bezetter werd gesloopt. Hiermede is de stam van de "Rozenobelstraat", 1746 – 1933, besproken en gaan wij over naar de tak "Kerkstraat 12".

HOOFDSTUK 7

Willem van der Werff mijn grootvader

Geb. 2 december 1841, gehuwd met Ambrozina Koning, 28 oktober 1866, overleden 24 juni 1906.

Dit was het tweede huwelijk van een Van der Werff met een meisje Koning.

Huwelijksakte: Gehuwd 28 oktober 1866: **Willem van der Werff,** *broodbakker, 24 jaar, zoon van Jacob van der Werff, broodbakker en Krijntje Kemp, beide tegenwoordig, en* **Ambrozina Koning,** *oud 25 jaar, dochter van Jan Koning, broodbakker en van Anna Koot, beide tegenwoordig. Getuigen: Cornelis van der Werff, zeilmaker, 44 jaar en Maarten van der Schinkel, visdroger, 39 jaar, beide ooms van Willem, en Dirk Driehuizen, badmeester, 41 jaar en Ambrosius Koning, landbouwer, oud 23 jaar, zwager en broeder van de 2e comp.*

Hoewel Willem zich in deze akte nog broodbakker noemt, reeds spoedig ging het jonge paar wonen op het Schelpenplein, waar het een kruidenierswinkel annex café exploiteerde. Deze zaak sloot het plein aan de westzijde af en mijn vader wees mij aan de achterzijde van het huis de spijker waaraan zijn duivenhok gehangen had. In het boekje "Zandvoort van toen" komen 2 afbeeldingen van het huis voor. In de akten waarin Willem als getuige optreedt noemt hij zich voortaan "winkelier".
Achtereenvolgens werden de volgende kinderen geboren:

A	*Jacob*	*23 februari 1867*	*geh. met Catharina Schenk*
B	*Jan*	*22 april 1868*	*geh. met Geziena H.A.A.Heck*
C	*Cornelis*	*6 februari 1870*	*geh. met Hendrina P.P.Wils*
D	*Anna*	*20 maart 1873*	*geh. met Willem H.Driehuizen*
E	*Een dochter Krijntje*	*15 maart 1883*	*geh. met Jacob Koper werd in Kerkstraat 12 geboren*

Een en ander over mijn grootvader Willem van der Werff en zijn kinderen

Uiteraard was Willem voor de bakkerij bestemd, maar in het bedrijf in de Noordbuurt werkten zijn vader Jacob en zijn broer Leen.
Toen Willem in 1866 trouwde met Ambrozina Koning, bracht het bedrijf niet zoveel op, dat ook nog een jong gezin daarvan zou kunnen leven. Toen dan ook de kruidenierswinkel annex café beschikbaar kwam, trok het jonge paar daar in en bleef er vele jaren wonen. Behalve uit de bakkerij trokken Willem en zijn vader inkomsten uit de rederij van vissersschepen, zoals ook vermeld in het boekje: "Gort met stroop". Het zwaantje op de schuiten en de naam Ambrozina wijzen er op.
Dat deze rederij jaren geduurd heeft, blijkt uit een verhaal van mijn vader. Er was een nieuwe schuit besteld in Katwijk, bij de scheepsbouwer Buis. De verhouding van grootvader met deze scheepsbouwer schijnt een goede geweest te

zijn; mijn vader vertelde over Buis als over een goede bekende. Misschien is het een oude relatie geweest, die meer bouwde voor de familie.
Op een dag was grootvader met enkele van zijn zoons naar Katwijk gegaan en 's avonds laat langs het strand teruggekeerd. Bij Zandvoort gekomen, bleken zij op een bank te lopen, door een diep zwin van het dorp gescheiden. Het zwin was blijkbaar te diep voor de jongens en grootvader heeft ze daarom eén voor een door het diepe water op het droge gebracht.
Leverde de visserij een zeer gewaardeerd voedsel voor het gezin, ook de verbouw van aardappelen op de veldjes in de duinen, gaf voedsel op tafel. Het verhaal gaat, dat grootmoeder wekelijks zes gulden aan huishoudgeld besteedde. Toch was de welstand blijkbaar zo groot, dat het werk op het aardappelland door derden werd verricht. Wel weet ik dat grootvader op latere leeftijd op inspectie ging naar het land en dan kleinkinderen meenam. Als deze moe werden en hij ze op zijn schouder nam, werd dit bij thuiskomst door zijn dochter en verzorgster Krijntje ten zeerste afgekeurd. De kleintjes hoorden dat, maar zij begrepen het niet.
Op een oude briefkaart las ik onlangs dat de opbrengst van het aardappelland goed was geweest en er onder stond: "Zeg maar tegen de kleine jongen, dat er een dubbeltje voor hem klaar ligt."
Ook in de Zandvoortse gemeentepolitiek heeft grootvader een rol gespeeld; hij is jaren raadslid en ook wethouder geweest. Op 6 september 1881 werden nieuwe raadsleden geïnstalleerd, w.o. P. v. d. Mije, P. v. d. Berg en W. van der Werff. Op een oude briefkaart las ik dat hij een moeilijke avond had gehad, de burgemeester was met vakantie en grootvader moest de raad voorzitten, waarbij de begroting moest worden behandeld. Voor de naaste familie voeg ik hieraan toe dat het naar zijn zin was gegaan. Een burgemeester die met vakantie was geweest, bracht voor grootvader een tinnen beker mee, omdat deze het burgemeesterschap had waargenomen. Deze beker uit Hannover is nu bij Willem van der Werff Jzn. te Overveen.
Ik doe weer een grote stap terug in de historie en wel naar het huwelijk van Willem van der Werff met Ambrozina Koning, een dochter van Jan Koning en Anna Koot, geboren 6 augustus 1841.
Noch in de familie Koning, noch in de familie Van der Werff kwam de naam Ambrozina eerder voor. Zij is kennelijk afkomstig van de familie Koot. In het familieregister van de fam. Koning lees ik op blz. 42, Anna had een broer die schoolmeester was. Deze schoolmeester had 2 zoons en 2 dochters, o.a. Anna Sien Koot. In het geboorteregister van Haarlem komt tweemaal de naam Ambrozius Koot voor. Deze mooie naam heeft zich tot nu in onze familie gehandhaafd.
Van het gezin bestaat nog een goede foto, gemaakt omstreeks 1896. Misschien is zij gemaakt ter gelegenheid van het 30-jarig getrouwd zijn. Echtgenoten of verloofden van de kinderen komen er niet op voor. De leeftijd van Jacob was toen 29 jaar en die van Krijntje 13 jaar, wat niet onwaarschijnlijk is.
Nadere overwegingen brengen mij er toe dat de foto werd gemaakt in 1896. In dat jaar was het gezin bijeen in Kerkstraat 12. Jacob zou over enige maanden trouwen en in Kerkstraat 12 komen wonen. Het huis Kerkplein 5 was gereed en daar zou de familie gaan wonen. Was dit niet een goed moment om nog een

Willem van der Werff en Ambrozina Koning met hun vijf kinderen, van links naar rechts: Kees, Krijntje, Jan, Jacob en Anna.

foto te laten maken?
Grootmoeder was toen nog vrij gezond, ondanks enkele attaques, maar is de laatste jaren van haar leven hulpbehoevend geweest, zij werd door haar man en de nog thuis wonende kinderen liefdevol verpleegd.
Rie Koper in Woerden heeft nog het kopje waarin grootvader dagelijks een geklutst ei met cognac klaarmaakte; de binnenkant is er door aangetast.
Grootmoeder overleed op 4 mei 1900, de dag waarop haar eerste kleinkind geboren werd, dat als meisje de naam Ambrozina kreeg. De droefheid van grootvader over het verlies van zijn vrouw was zo groot, dat hij de eerste weken zijn kleindochter niet wenste te zien.
Aan het diner, ter gelegenheid van het 50-jarig huwelijk van mijn vrouw en mij, in maart 1977 droeg onze nicht M. A. Koper een japon van wijlen onze grootmoeder. Het geheel was smaak- en stijlvol, hoewel de japon van voor 1900 dateerde.

In het begin van dit hoofdstuk woonden Willem en Ambrozina op het Schelpenplein, maar daar bleven zij niet. Omstreeks 1881 verhuisden zij naar Kerkstraat 12, totdat daar het bedrijf werd overgenomen door Jacob en Jan en de ouders met de nog thuis zijnde kinderen in het nieuw gebouwde huis Kerkplein 5 trokken.
Toen grootmoeder invalide werd zal de verzorging door haar man en Anna hebben plaatsgehad, waarbij ook Jan als verpleger optrad.

W. van der WERFF,

Mr. Broodbakker.

KERKSTRAAT D. 7,

TE

ZANDVOORT.

Beveelt zich beleefd aan.

Toen Anna en Jan in 1902 trouwden, was door Krijntje de verzorging van haar vader overgenomen en zij bleef voor haar vader zorgen. Ondertussen groeide het aantal kleinkinderen, waarvoor grootvader veel belangstelling en liefde toonde. Bij ons ouderen zijn nog de donkerblauwe regencapes bekend, die voor ieder van de kleinkinderen werden gekocht en die zij op de eerste dag dat zij gedragen werden aan opa moesten laten zien. Zo ook toen de meisjes geruite jurkjes kregen die ook op een foto zijn vastgelegd.
Welke kleinkinderen waren er toen grootvader in 1906 stierf?

Bij Jacob : Ambrozina, Truus, Willie en Willem.
Bij Jan : Ambrozina en Johanna.
Bij Cornelis : Willem en Louisa.
Bij Anna : Ambrozina en Henk.
Bij Krijntje : Geen, want zij was nog niet getrouwd.

Wanneer Cornèlis, mijn vader, die als hoofd van de school te Poortugaal, niet in Zandvoort woonde, vakantie had, trok hij met zijn gezin naar Zandvoort, waar wij logeerden bij grootvader en tante Krijntje in Kerkplein 5. Ik heb daaraan goede herinneringen, maar ook minder aangename. In een van de Kerstvakanties was het zo koud, dat 's morgens het ijs dik in de lampetkan zat op de logeerkamer waar wij sliepen. Ik herinner mij hoe ik met klem protesteerde toen ik met dat koude water gewassen moest worden. Een beroep op vader heeft waarschijnlijk iets, maar zeker niet veel geholpen. Geen centrale verwarming, geen warm water op de wastafel en geen clementie met de jeugd. Een van de feestgerechten in de Kerstvakanties was gebraden duinkonijn; lekker alleen al **omdat** het een feestgerecht was. Bij een maaltijd zei grootvader plotseling: "Kijk die bok van Heck eens springen!" Heck was de slager die zijn winkel en slagerij aan het Kerkplein had, achter de grote pomp die er toen nog stond. Natuurlijk vloog ik naar het raam, maar zag niets. Aan tafel terugkomend was alle vlees van mijn bord. Tranen!
Nog een ervaring van Kerkplein 5 vóór 1906. Op de schoorsteenmantel stond een inktstel met enkele penhouders, een gevaarlijk speelgoed voor kleine jongetjes. Aan een van deze penhouders zat een korstje opgedroogde lijm. Dit werd mij voorgehouden met de verklaring, dat een jongetje deze penhouder

van het inktstel had genomen, en zie een stukje van zijn vinger was er aan blijven zitten. Een schip op strand is een baken in zee.

Grootvader moest eens in het ziekenhuis in Haarlem worden opgenomen. Zoiets overkwam niet iedereen en het beviel hem als Zandvoorter heel slecht zo ver van het dorp en van de zijnen te zijn.
Toen Jacob en Jan hem op een middag kwamen opzoeken zei hij: "Jongens in die kast hangen mijn kleren, geef mij die eens aan." Alzo gebeurde, hij kleedde zich aan en verliet met zijn beide zoons het ziekenhuis. Het is na zoveel jaren maar heel weinig wat wij van deze geschiedenis weten. Hoeveel vragen blijven onbeantwoord. Waarom moest grootvader worden opgenomen? Hoelang bleef hij in het ziekenhuis? Hebben Jacob en Jan eerst tegen het plan geprotesteerd, of hebben zij direct gehoorzaamd? Het drietal ging per rijtuig weer naar Zandvoort.
Toen grootvader op 24 juni 1906 in zijn huis Kerkplein 5 overleden was kregen alle kleinkinderen als herinnering een zilveren vork en lepel met in de steel gegraveerd "van Opa". Voor mijn zuster en mij werd hieraan nog een L en een W toegevoegd. In de stelen voor de andere kinderen werd met een of meer streepjes volstaan.
Grootvader werd begraven op de begraafplaats achter de Katholieke kerk. Deze begraafplaats is enkele jaren geleden geruimd.
Wij komen nu aan de volgende generatie, beginnend met:

Park Kostverloren, Zandvoort. DRUK VAN P. SAAF.

H Kie gisteren met zijn jonge in J. B. pad gerooid
55 groote botte aardappelen van de 60. K. van daag en
rest. ik heb geen tijd gehad er van daag na te gaan zien.
ik heb een zak aardappelen afgezonden. ontvang van ons allen groete
Zandvoort 14 Sept 1901 J. v. W. W.

Bericht over de aardappeloogst van 1901

HOOFDSTUK 8

A Jacob van der Werff
23 februari 1867 – 9 mei 1942

Na voorlezing is deze akte door Ons onderteekend

Jacob trouwde op 12 november 1896 te Koog aan de Zaan met **Catharina Schenk**, geboren te Koog aan de Zaan, 23 november 1871. Zij was de dochter uit een groot gezin, 10 dochters en 3 zoons. Van de dochters was zij op twee na de jongste en zoals het in grote gezinnen voorkomt hadden de oudste dochters al kinderen die in leeftijd weinig verschilden met de jongste dochters. De ouderen van ons herinneren zich nog tante Jans, die met Jan de Vries was getrouwd en in Bentveld woonde. Zij hadden een dochter die met Saaf trouwde en in leeftijd weinig verschilde met de jongste Schenken. Hun dochter, Jans Saaf was een leeftijdgenoot van de kinderen van Jacob en Catharina (tante Trien).
Verder kwam uit het Koogse gezin naar Zandvoort tante Uut, die getrouwd was met de houtelhouder Vallo.
Het echtpaar kreeg 4 kinderen, nl.:

Ambrozina (Sien)	*4 mei 1900*
Catharina Clasina (Truus)	*26 mei 1901*
Wilhelmina (Willie)	*27 december 1902 en*
Willem	*1 januari 1904*

Het oude huis in de Kerkstraat was niet goed ingericht voor deze kleine kinderen, de ouders sliepen in de woonkamer in de ene bedstede, de drie meisjes in de andere bedstede, terwijl de kleine Willem in een ledikantje in de voorkamer sliep.
Een nieuw pand werd gebouwd, waarvoor Willem op 12 januari 1907 de eerste steen legde. Hij was toen juist 3 jaar geworden. Het huis kreeg boven 2 grote en 2 kleine kamers en er kwam een moderne grote bakkerij.
Tijdens de bouw woonde de familie op het Kerkplein in het huis van wijlen grootvader, dat nog geheel intact gelaten was en als domicilie van Krijntje gold. In die tijd was ook de bakkerij op Nieuw Zandvoort gebouwd, een naam die jaren gebruikt werd voor de noordelijke uitbreiding van Zandvoort. Deze bouw getuigde van ondernemingslust.

Wij keren tot de persoon van Jacob terug. Hij kreeg verschillende functies, als die van waarnemend strandvonder, hij werd raadslid en wethouder en bestuurslid van de afdeling Zandvoort van de Noord-Zuidhollandse Reddingmaatschappij. Van de strandvonderij herinner ik mij dat in de tuin van Kerkstraat 12 grote hoeveelheden hout waren opgeslagen, die op het strand waren aangespoeld, en op verkoop lagen te wachten. Het was een heerlijk speelterrein.
Jacob werd al gauw de pater familias, naar wiens oordeel de hele familie luisterde. Toen zijn broer Cornelis in 1913 benoemd was tot hoofd van een school in Haarlem werd het zoeken van een woning aan Jacob overgelaten. In die tijd reisde men maar niet even van Rotterdam naar Haarlem om er een huis te zoeken. Jacob was besluitvaardig. Op een Koninginnedag hing de vlag naar het oordeel van de inspecteur Hiebendaal van de politie te laag en hij maakte daar aanmerking op. Jacob was direct bereid de zaak op zolder in orde te brengen en vroeg Hiebendaal even te blijven kijken of het goed ging. De vlag werd opgerold om de stok en ofschoon Hiebendaal al enige keren riep dat het zo goed was, werd de vlag geheel opgerold en naar binnen gehaald.
In een ander geval eenzelfde radicale oplossing. De kinderen hadden difteritus en aan een huis waarin deze besmettelijke ziekte heerste werd door de gemeente een biljet aangeplakt: "Besmettelijke ziekte Difterie". Zo kwam iemand ook aan Kerkstraat 12 om een biljet aan te plakken, wat voor de omzet van de zaak niet bevordelijk zou zijn. Jacob zei tegen de aanplakker, dat niet de voordeur maar de achterdeur de juiste plaats voor het aanplakken zou zijn want daar kwamen de meeste klanten binnen. Aldus is het gebeurd, een biljet aan de achterdeur.
In deze difterieperiode moest het zoontje Willem in carantaine in de barak aan de Brederodestraat Z.Z. tegen de duinen aan. De kinderen niet thuis was niets voor Jacob. Toen het dan ook weer bezoekuur was en de ouders de kinderen voor het open raam van de barak mochten bezoeken, tilde hij Willem door het raam en nam hem mee naar huis. Zoiets kon blijkbaar in die tijd.
Nu weer over de zaak. Van jongsaf heeft mijn generatie de bakkerij meegemaakt. Behalve brood en beschuit werden er zandkoekjes en krakelingen gebakken. Jan zorgde voor de koekjes in de kelder, de koude bakkerij. Voor de kinderen was het verlangen om bij het maken van de zandkoekjes te zijn. Het deeg smaakte bijzonder lekker en wij zullen wel wat hebben afgezeurd om een stukje te krijgen van de randen, als de koekjes waren uitgestoken. Wij kregen altijd wat, want oom Jan was goedhartig, maar naar ons idee toch maar bescheiden, kinderen kregen niet al hun verlangens vervuld.
Roggebrood werd in die jaren niet meer zelf gebakken, die tijd was voorbij. Het werd betrokken van Funke in Haarlem. Mijn zwager Willem van der Werff aan de Tolweg heeft nog de oude roggebroodpers, die in vroeger tijden in Kerkstraat 12 werd gebruikt; een interessant werktuig.
De zandkoekjes en de krakelingen werden bewaard in witte trommels waarop in sierlijke letters de inhoud vermeld stond. De beschuiten werden keurig geschikt in een grote cilindervormige trommel, van ca. 1.10 m hoogte en ca. 70 cm middellijn. Nog iets over de beschuiten. Ofschoon men in het veen zat, werd wel op een turfje gekeken, want als de kinderen 's morgens beneden kwamen, kregen zij een kopje thee met een **halve** beschuit. Ik dacht daaraan elke keer als wij later een kopje thee dronken met een **hele** beschuit.

Op 4 mei 1911 trof Jacob en zijn gezin een zware slag, toen hij zijn vrouw en de kinderen hun moeder door de dood verloren. Het oudste dochtertje was die dag 11 jaar geworden en de jongste was 7 jaar. De jongste zuster, Krijntje heeft toen in het gezin uitstekend werk gedaan door de huishouding op zich te nemen. Zij deed dit, tot zij op 16 februari 1916 met Jacob Koper trouwde. Zij werd opgevolgd door het meisje Marij van der Zee, die bleef tot haar huwelijk met Piet van der Mije op 15 oktober 1919. Een woord van waardering voor hetgeen Marij van der Zee in onze familie heeft gedaan, is hier zeker op zijn plaats.
Toen Marij vertrok waren de dochters zo groot dat zij de huishouding konden voeren, het waren vooral Truus en Willie. Ambrozina had een werkkring buitenshuis gezocht, zij leerde eerst voor onderwijzeres, daarna voor boekhoudster. Het onderwijs heeft zij niet gediend, wel het Dagblad de Telegraaf als boekhoudster te Amsterdam.
Alle kinderen van de familie gingen normaal in Zandvoort op de lagere school, maar op een bepaald moment werd besloten de M.U.L.O. in Haarlem de voorkeur te geven. Dat werd 's morgens een hele uittocht, met de tram naar Haarlem Koninginneweg en van daar lopen naar school. Het was vooral Willem van Jacob aan wie de tram vele mogelijkheden tot kattekwaad bood. Het zou niet juist zijn hierover veel te vertellen, zijn nageslacht moet zelf maar kattekwaad bedenken.
Op een goede zondag werd in de kerk gevraagd welke gezinnen bereid waren tijdelijk de zorg op zich te nemen van een Hongaars kind, uit het land waar de levensomstandigheden vooral voor de kinderen zoveel slechter waren dan in ons land, het was jaren na de eerste wereldoorlog. De dochters van Jacob pleitten bij hun vader en het resultaat was, dat op 13 maart 1923 Perendi Piroschka haar intrede deed in het gezin Kerkstraat 12. Zij was geboren 20 november 1915, dus 7 jaar oud. De taal was direct een grote barrière, maar over die eerste tijden wil ik niet spreken. Na vele moeilijkheden met de uitzendende instantie en met de vader is het resultaat geweest dat Gizi hier gebleven is en na een opleiding tot verpleegster in het Diaconessenhuis in Rotterdam, in ons land is getrouwd.
Ik sluit de gegevens over Jacob af met te vermelden dat hij op 9 mei 1942 te Wieringerwerf overleed na zeer bewogen laatste levensjaren, waarover ik hierna nog iets zal vermelden.
Over zijn kinderen nog tot slot:
Ambrozina trouwde op 15 maart 1927 met haar neef Willem van der Werff Corn.zn. landmeter van het Kadaster te Rotterdam. Zij overleed te Voorst op 15 februari 1980.
Truus huwde op 22 mei 1928 met Gerrit Gesinus Loggers, gemeentesecretaris te Beusichem, en overleed, wonende te Aalsmeer op 22 augustus 1971, hij overleed te Epe op 20 april 1978.
Willie trouwde op 25 juli 1940 met de weduwnaar Roelof Geerlings te Hengelo. Hij overleed te Wieringerwerf op 28 oktober 1968.
Willem trouwde op 13 december 1928 met Henderika Woltherina Kramer.
Gizi geboren 20 november 1915 te Budapest, kwam in Zandvoort 13 maart 1923, trouwde op 20 december 1939 met Leendert Verhaar, onderwijzer te Rotterdam. Hij overleed aldaar op 29 maart 1969.

HOOFDSTUK 9

De broers en zusters van Jacob

B **Jan van der Werff** werd geboren op 22 april 1868 en overleed te Haarlem op 27 maart 1956. Hij huwde op 12 februari 1902 met Geziena Henderika Adrienne Antoinette Heck, een Haarlems meisje, familie van de slager Heck op het Kerkplein te Zandvoort. De bruiloft werd in het Brongebouw te Haarlem gevierd, waarna het jonge paar naar Amsterdam ging waar het in het Amstelhotel logeerde. Op Zandvoort betrokken zij het huis Willemien, in 1901 gebouwd aan de Hogeweg. Zij overleed 7 mei 1950.
Uit het huwelijk werden geboren:

Ambrozina	*10 februari 1903*
Johanna Martina	*10 augustus 1904*
Wilhelmina	*overleden*
Wilhelmina Geziena	*6 februari 1910*
Willem Jan	*4 december 1912*

Zoals reeds eerder gezegd, werd de bakkerij van grootvader door Jacob en Jan voortgezet onder de naam Gebroeders J. van der Werff. Daar Jan niet in de Kerkstraat woonde, kwam de leiding in hoofdzaak in handen van Jacob, waartegen Jan, gezien de goede verstandhouding tussen de broers, geen bezwaren inbracht.
Toen de bakkerij met winkel op Nieuw Zandvoort was gebouwd, woonde Jan en familie 's zomers in de Mezgerstraat en 's winters aan de Hogeweg. Door de "uitstedigheid" heb ik in de zomervakanties minder belevenissen gehad met deze tak van de familie en weet er dus minder over te vermelden.
Jan behoorde tot de eerste Zandvoorters die een fiets hadden en van dat vervoermiddel werd een dankbaar gebruik gemaakt toen een schuit bij Petten was gestrand. Jan werd er door grootvader op de fiets heen gestuurd om de situatie te bekijken en verslag uit te brengen.
Uitstapjes op de fiets heeft hij ook later graag gedaan en daartoe behoorden de tochtjes naar IJmuiden, wanneer daar de schepen die op Indië voeren uitgingen of binnenkwamen. Van de tijden waarop dat plaats had was hij op de hoogte en hij trok er heen, eerst met zijn broer Jacob en later met zijn zoon Willem. Dat hij zijn vak goed verstond blijkt uit het feit dat bij voorkeur brood door Jan gebakken in de etalage werd gelegd.
Niet onvermeld mag blijven dat er bij tante Geziena een verjaardag werd gevierd, waarheen een aantal van de kinderen uit het dorp optrokken. Zij waren vergezeld door onvergetelijke poedel Jackie. Het was een gezellig bezoek, maar niemand had eraan gedacht dat in het kleine voorkamertje een kistje met gebakjes was neergezet. Wat een ontdekking toen de taartjes gepresenteerd zouden worden. Ik memoreer deze gebeurtenis, omdat ik onlangs deze nog heb horen vertellen; dus heeft zij grote indruk gemaakt.
Jan was jaren Kerkvoogd van de Herv. Kerk te Zandvoort. Behalve onroerend goed op Zandvoort had de familie twee huizen aan het Spaarne te Haarlem.
Over zijn kinderen nog:
Ambrozina trouwde op 21 december 1937 met Mr. Anson Wensing, een bankman te Haarlem.

Johanna bleef ongehuwd.
Wilhelmina huwde op 26 april 1946 met Jo Quack, siersmid te Apeldoorn.
Willem werd ambtenaar ter secretarie te Bloemendaal en trouwde op 18 juni 1946 met Atje Hoekstra.

C **Cornelis van der Werff**

Cornelis (Kees) werd geboren 6 februari 1870. Reeds vroeg werd besloten dat hij niet in de bakkerij zou komen en daarom verder zou leren. In Haarlem ging hij naar de destijds 3-jarige H.B.S. Dit betekende een dagelijkse reis Zandvoort Haarlem v.v. Gelukkig reed de trein toen al (juni 1881) en gaf de wachtkamer in Haarlem gelegenheid om huiswerk te maken. Na de H.B.S. kreeg Kees een werkkring aan de Centrale werkplaats van de Spoorwegen te Haarlem. Na korte tijd werd een andere weg ingeslagen. Er werd gestudeerd voor onderwijzer. Zijn eerste betrekking was aan de school van Schumacher te Zandvoort, daarna aan een school in Haarlem. Hij woonde toen ook enige tijd in de Koningstraat in die stad. In die periode leerde hij de onderwijzeres H. P. P. Wils kennen, wonende te Halfweg en werkzaam te Osdorp.
Op 29 juni 1898 trouwden zij, nadat mijn vader benoemd was tot Hoofd van de school te Poortugaal bij Rotterdam. (1-7-1898 tot 1-9-1905). Het was voor de familie op Zandvoort een grote gebeurtenis dat een lid zo ver weg trok. Het was inderdaad ver weg. Er waren twee reisverbindingen en wel eerst per trein naar Schiedam, daar de stad doorlopen naar de Pernisser boot, daarmee overvaren naar het ongeveer tegenoverliggende Pernis en van daar per gerij naar Poortugaal. De tweede mogelijkheid was: per trein naar Rotterdam en vandaar per omnibus naar de woonplaats.
Uit het huwelijk werden drie kinderen geboren:

Willem Ambrosius	*na 1 jaar overleden*
Willem Ambrosius	*geb. 24 augustus 1900*
Louisa Johanna	*geb. 28 februari 1902*

Het voor het huwelijk gekochte meubilair werd per beurtschipper naar Poortugaal vervoerd. Deze schipper bracht ook van tijd tot tijd een zak duinaardappelen uit Zandvoort, want volgens de familie ging er niets boven deze aardappelen.
Het schoolhuis was een groot huis; aan een zijde van de van voor tot achter doorlopende middengang twee kamers en suite. Aan de andere kant een kleine voorkamer, daarachter een opkamer boven de kelder en daarachter de keuken. Achter het huis een bleekveld en naast het huis de speelplaats en de school. Daarnaast de moestuin, die met een arbeider om de helft werd gehouden.
Vanaf het begin van zijn ambtelijk leven heeft mijn vader gestudeerd om de gebruikelijke akten te halen. Het begon in Poortugaal met de akte Wiskunde, die in de loop der jaren werd gevolgd door Frans, Engels en Duits. Die laatste akte werd in Rotterdam gehaald en ik herinner me nog dat wij des zondags naar de Duitse kerk gingen in de Zwarte Paardenstraat, waar een copie van de Christus van Thorwaldsen mijn bewondering had.
In 1905 volgde een verhuizing naar Zaandam (1-9-1905 – 1-7-1906), waar wij woonden in de Bootenmakersstraat. Tot de kennissenkring behoorde daar de

familie Van de Stadt, waarvan de vrouw een zuster was van de vrouw van Jacob. In Zaandam aten wij brood uit de bakkerij van Verkade.
Na een verblijf van maar 10 maanden in Zaandam, volgde na het gebruikelijke vergelijkend examen een benoeming in Rotterdam, 1-7-1906 tot 16-4-1913. School en schoolhuis stonden in de Nadorststraat, een echte volksbuurt tussen de Kruiskade en de Binnenweg. Bootwerkers maakten er een groot percentage van de bewoners uit.
Ik vermeldde reeds dat in Rotterdam de akte Duits werd gehaald en herinner mij nog de reis die mijn vader daarvoor maakte naar Duitsland. Hij logeerde daar bij de familie Kircher, waarvan de vrouw Lena Bakels was, een oud-leerlinge van mijn vader, in Solingen getrouwd met de politieman Kircher.
Tijdens het verblijf in Rotterdam werden school en schoolhuis afgebroken en door een nieuwe school zonder huis vervangen. Wij verhuisden toen naar een bovenhuis in de Saftlevenstraat.
Van de vakanties werd steeds een gedeelte doorgebracht in Zandvoort, waar als regel Kerkplein 5 beschikbaar was. Deze vakanties noem ik omdat een van de hoogtepunten was een wandeling met de hele familie langs het strand naar IJmuiden. Wie deze afstand lopen kon mocht mee. Natuurlijk werden een mooie dag en een goed strand uitgezocht. Aan deze tocht was altijd een onzekerheid verbonden, als mijn vader met vrouw en kinderen meeging. Zouden wij in IJmuiden de kop van de Vissershaven per roeibootje oversteken of zouden wij de haven moeten omlopen? De tweede onzekerheid was: Zouden wij direct naar de trein gaan of zouden wij warm gaan eten voor de terugreis te aanvaarden? Uit veiligheidsoverwegingen voelde mijn vader niets voor het kleine roeibootje met zoveel kinderen en wat het eten betreft zal het verschil in inkomen tussen de ambtenaar en de welvarende middenstander wel van invloed zijn geweest. 1982 heeft in dit opzicht nog niets nieuws gebracht.
In 1913 werd de afstand tot de familie kleiner. Mijn vader werd benoemd tot hoofd van een school in Haarlem, 16-4-1913 tot 5-3-1924.
Hoe goed de verhouding tussen de broers was blijkt er wel uit dat Jacob maar een huis moest zoeken. Het werd Coornhertstraat 32. De school stond aan de Tetterodestraat. Het huis was nog niet direct beschikbaar, dus werd Kerkplein 5 weer ingeschakeld voor enige maanden.
Na enige jaren liet de gezondheidstoestand van mijn vader te wensen en in 1924 werd hij op 54-jarige leeftijd gepensioneerd.
Het contact met de familie was in de Haarlemse tijd intensief. Ontelbare keren ben ik met mijn vader naar Zandvoort gewandeld en wij keerden na een kopje koffie in de Kerkstraat wandelend of per openbaar vervoer naar huis terug.
Na nog enige jaren in Den Haag te hebben gewoond, werd een huis in Bloemendaal gekocht dat in juli 1938 werd betrokken (Kleverlaan 55).
Op 20 oktober 1938 overleed mijn vader in Bloemendaal, 68 jaar oud. Mijn moeder overleed er 16 november 1951.

Over de kinderen nog:
Willem trouwde op 15 maart 1927 met zijn nicht, Ambrozina van der Werff Jac. dr. Zij overleed 15 februari 1980 te Voorst.
Louisa Johanna bleef ongehuwd, zij overleed te Bloemendaal op 10 maart 1969.

D **Anna van der Werff**, 20 maart 1873 – 22 april 1926.
Anna trouwde op 19 februari 1902 met Willem Hendrik Driehuizen, hotelhouder te Zandvoort, geboren 13 december 1872.

Willem Hendrik Driehuizen, geb. 13 december 1872, zoon van Hendrik Driehuizen, logementhouder, oud 36 jaar, en van Gerritje Koudijs. Aangifte door Pieter van der Mije, landbouwer, 42 jaar en Gerrit Driehuizen, landbouwer, 38 jaar, wonende te Wilnis.

Oom Wim en tante Annie exploiteerden het hotel boven aan de Kerkstraat, met het front voor de strandweg. Naast het hotel was boven aan de Kerkstraat de stalhouderij met "de dam" van Dirk Driehuizen.
Uit het huwelijk werden vier kinderen geboren:

Ambrozina (Sien Drie)
Hendrik
Willem en
Corrie

Het hotel was van oudsher een goede zaak, afkomstig van de vader Hendrik Driehuizen en van de moeder 'Omoe Driehuizen", waarin na hun dood gerechtigd waren: Willem, Dirk en hun zuster Cor, gehuwd met H. C. Voet.
Annie was geen werkzame vrouw, het werk liet zij voor het grootste deel over aan de vertrouwde hulp Nellie Loos. Oom Wim leidde het bedrijf en in zijn vrije tijd speelde hij piano en hij schilderde, waartoe de wintermaanden, als het hotel gesloten was, volop gelegenheid gaven.
Gewoond werd in de kamer, die op de Kerkstraat uitzag; daarachter was de slaapkamer en daarachter het kantoor. Naar de gewoonte in hotels werden de kamers met nummers aangeduid. Werd gevraagd: "Waar is oom?" dan werd gezegd: "Kijk maar eens op 3".
Aan de andere zijde van de gang was een kamer die de naam van "Kattekamer" had. Hoe men aan die naam gekomen is weet ik nog steeds niet.
Het hotel was voor ons kinderen in de winter een ideaal speelterrein, waarvan wij dan ook een veelvuldig gebruik hebben gemaakt.
Tijdens en na de oorlog 1914-1918 spoelden vaak mijnen aan die door de militairen tot ontploffing werden gebracht. De bevolking werd vooraf gewaarschuwd. Oom Wim was vreselijk bang voor de slag van de ontploffing, maar waarschijnlijk nog meer voor de spanning die eraan voorafging. Om een of ander te ontlopen ging hij die dag naar Haarlem.
Op een van die dagen had men blijkbaar moeite met de mijn en oom Wim van niets wetend keerde tegen de avond vol vertrouwen naar huis terug en juist op het moment van thuiskomst explodeerde het oorlogstuig. Was de reis nutteloos geweest? Wij jongeren hebben er wel plezier om gehad.
Toen de zaken op Zandvoort nog goed gingen bouwde de familie Driehuizen aan de zuidkant van de Strandweg 10 winkeltjes en de bodega.
Aan de noordzijde had de familie een dependance van het hotel en de villa's Bella Vista en Golfzicht.

Over de kinderen:
Ambrozina werd geboren 28 december 1902. Zij trouwde op 2 september 1926 in Londen met Wil Kloppers, geboren 4 mei 1899. Zij overleed 10 juni 1969 in Derrison Texas U.S.A.
Hendrik werd geboren te Zandvoort 6 juni 1904. Hij trouwde op 21 december 1928 in Heemstede met Wilhelmina Anna Kircher, geb. 4 juni 1904 te Solingen. Hij overleed 14 augustus 1936 te Zandvoort.
Willem werd geboren 13 maart 1909. Hij trouwde op 15 april 1932 te Zandvoort met Helena Maria Koch, geb. 2 maart 1907, overleden 28 november 1978.
Corrie werd geboren 31 januari 1914 en is ongehuwd overleden 7 augustus 1947.

E **Krijntje van der Werff**, 15 maart 1883 – 7 december 1951.
Voor zij trouwde had zij een afwisselend dorpsleven achter de rug. Als jongste en ongetrouwde dochter verzorgde zij haar vader toen de andere kinderen getrouwd waren. Tot zijn overlijden in 1906 woonde zij met hem op Kerkplein 5. Een kamertje aan de achterzijde van het huis heette nog jaren later het kamertje van tante Krijntje.
In de familie heeft zij daarna veel hulp geboden. In hotel Driehuizen heb ik haar meegemaakt 's zomers in de dependance. Na het overlijden van Catharina van der Werff-Schenk heeft zij in Kerkstraat 12 het huishouden met de vier kleine kinderen bestuurd. Als ongetrouwde zuster heeft zij meermalen voor langere tijd in Rotterdam bij haar broer Kees gelogeerd. Mijn vader kon dan naar ik mij uit die tijd herinner zijn roeping niet verzaken en werd er aan tafel veel gedoceerd.
Op 16 februari 1916 trouwde Krijntje met Jacob Koper, geboren 31 augustus 1883 als stevige zoon van een echt Zandvoorts aannemersbedrijf.
Deze nieuwe oom werd door de neefjes en nichtjes graag geaccepteerd, o.a. omdat hij prachtig piano kon spelen. Alles wat zij wensten speelde hij uit het hoofd, wat tot zingen en dansen aanleiding gaf.
Ik herinner mij nog de trouwdag met een diner in de grote eetzaal van hotel Driehuizen. Twee van deze herinneringen wil ik hier vermelden. Mijn moeder had een vers gemaakt dat waarschijnlijk door mijn zuster en mij gezongen werd. Het eerste couplet luidde:

"Tante Krijntje gaat nu trouwen,"
"Met die dikke bruigom daar,"
"Maar wij willen tante houden"
"Al vindt oom dat nog zo naar"
"Tante Krijntje houden wij"
"En wij nemen oom er bij" (herhalen van de twee laatste regels)

Wijs: Zie de maan schijnt door de bomen.

Het was aan deze feestdis dat ik mijn eerste toespraak hield. Er werd op volgorde gesproken en toen de beurt aan mij kwam, dacht ik blijkbaar: dat kan ik ook.
Ik zei kort en bedeesd: "Hoewel ik al een groot aantal neefjes en nichtjes heb, wil ik er nog best een paar bij hebben."

Dit was klare taal, zonder gekletst over de ooievaar.
Rie en Ambro Koper hebben waarschijnlijk nooit geweten dat zij door mij gewenst waren. Toen Krijntje getrouwd was kwam Marij van der Zee in Kerkstraat 12 waar ook zij zeer verdienstelijk werk heeft gedaan. Zij bleef er tot zij met P. van der Meije trouwde.
Uit het huwelijk van Jacob Koper en Krijntje van der Werff werden twee dochters geboren, nl.:
Maria Ambrosina, geboren 11 november 1917 en
Ambrosina Jacoba, geboren 15 juli 1920, zij trouwde met Arnold Adelsberg en overleed 19 maart 1970 te Haarlem.
Jacob Koper overleed op 9 april 1934.

W. Z. D.
Gisteren middag half 5
is hier plotseling overl.
leden in den ouderdom
van 56 jaar den Heer Bickman
al weer een treurig sterfgeval.
bij ons alles tamelijk goed. ontvang
onzer aller groete J. v. W. Zandvoort 9 Juli 1901

Handschrift van grootvader

HOOFDSTUK 10

De financiële ondergang

Het begin van de 20e eeuw was voor de familie Van der Werff een periode van welvaart, wat o.a. bleek uit haar bezit aan onroerend goed.
Jacob had het huis Ambrozina en Casa Cara aan de Hogeweg en liet daar nog "Truus" bouwen. Behalve het aandeel dat hij had in Kerkstraat 12 kocht hij van zijn neef Jacob van der Werff Lzn. de opstallen in de Rozenobelstraat. Met Jan samen had hij huis en bakkerij in de Mezgerstraat gebouwd, en hij had huis en erf aan het Gasthuisplein 3 in eigendom. Verder hadden de broers en zusters geërfd de 10 huisjes in de Prinsenhofstraat, oude pandjes op erfpachtsgrond, die later zijn afgebroken. Kerkplein 5 was toen nog gemeenschappelijk eigendom van de broers en zusters.
Jan had in 1901 Willemien aan de Hogeweg gebouwd en had een huisje aan het Kerkdwarspad. Door zijn vrouw was hij eigenaar van 2 huizen aan het Buitenspaarne te Haarlem.
Cornelis kreeg omstreeks 1916 bij de verdeling van de boedel het huis Kerkplein 5. Willem Driehuizen had in eigendom het Hotel Driehuizen en de villa Bella Vista aan de Strandweg en zijn aandeel in de winkeltjes en de bodega aan de Strandweg. Tussen 1910 en 1920 liet hij "Hotel Noordzee" aan de Zuid Boulevard bouwen. Krijntje had "Weg en Landzicht" aan de Hogeweg.
Alles zag er rooskleurig uit en de welstand was groot.
Om welke reden is mij onbekend, maar Willem Driehuizen verkocht zijn ouderlijk hotel en ging stil leven op Bella Vista. Hij had hier blijkbaar geen rust en bouwde tegen de verwachtingen van de kopers van zijn hotel, omstreeks 1920 een nieuw hotel "Seinpost" aan de Zuid Boulevard, ter hoogte van de huidige watertoren.
Op deze plaats stond het pension Teekman en voorheen de seinpost voor de zeevarenden. Volgens de verhalen werd de bouw niet aanbesteed maar in regie uitgevoerd, zodat de kostenverhogingen die toen optraden geheel voor rekening van de opdrachtgever kwamen. Omstreeks dezelfde tijd nam hij met Jan van der Werff deel in een visserij-onderneming, die de financiële ondergang van de familie inluidde.
Uit een verslag van mijn neef, Mr. Douwe Binnert van der Werff W.J.zn. neem ik het volgende over:

> *1. De rederij liep slecht vanwege het mijnengevaar na de eerste wereldoorlog, de oplopende prijzen van de schaars geworden steenkool (brandstof) voor de schepen en de onbetrouwbaarheid van vissers en brandstofleveranciers.*
> *2. De rederij had drie schepen, behalve de trawlers "Heemskerk" en "Barendz" bovendien de " 's-Gravenhage".*
> *3. In de rederscombinatie namen naast W. Driehuizen en Jan van der Werff deel de heren S. Roggeveen te IJmuiden, D. Boon en P. Goedhart eveneens te IJmuiden, Th. Albers en H. C. Voet te Zandvoort, W. Bilderbeek, E. Oosterman, Mr. Ch. E. Jacobs en Dr. Aletta H. Jacobs en tot aan zijn overlijden H. H. Sikkema, allen te Amsterdam, E. Jacobs te 's Gravenhage en C. Perguson te Heemstede.*
> *4. Op 17 november 1920 werden Willem Driehuizen en Jan van der Werff*

als hoofdelijke borgen voor het gehele verliessaldo der rederij (f 108.492,65) aangesproken, en wel voor respectievelijk f 50.635,20 (daarvoor had W. Driehuizen reeds f 8.500,– voldaan) en f 57.857,45 plus daarbij komende rentekosten.

5. De bouw van hotel "Seinpost" werd door de bank gefinancierd onder borgstelling van Jacob van der Werff. In een crisissituatie heeft de bank de kredietovereenkomst opgezegd, zodat "Seinpost" (in 1920 geopend) moest worden verkocht, in 1923 of 1924, en bovendien de borg werd aangesproken. Het verlies op "Seinpost" bedroeg volgens de één f 400.000,– minus f 70.000,–, volgens een ander f 100.000,– ruim minus f 27.000,–. "Seinpost" had extra veel gekost door de na de aanvang van de bouw sterk gestegen kosten van lonen en prijzen en de zeer snelle afbouw voor het nieuwe seizoen.

6. Wellicht is de verkoop van "Seinpost" zowel het gevolg van het opzeggen van het bankkrediet als van de rederijverliezen. Vast staat dat toen in 1919 de Duitse grens weer openging, de Duitsers vrijwel geen geld meer hadden om naar Zandvoort te komen (inflatie), bovendien gingen veel Nederlanders naar Duitsland met vakantie (voor "een appel en een ei").

7. De ondergang en hiermee gepaard gaande zorgen kwamen niet alleen voor Jacob en gezin, aangezien óók het gezin Jan van der Werff, reeds zwaar getroffen door de rederijverliezen, zo tenslotte volledig werd geruïneerd. (Ook een deel der erfenis van Gezina Heck bestaande uit contanten (f 20.000,–) en de huizen in Haarlem ging volledig in de zaak en schulden op).

8. Notaris Wildervanck de Blécourt had formeel op 11 april 1922 het aandeel van Jan in de firma op Jacob laten overschrijven, opdat dit deel niet bij de rederijschulden werd betrokken. De tegenprestatie hierbij is niet duidelijk, is evenwel zeker niet de werkelijke waarde geweest. Dit gedeelte ging met de zaak ten onder door de verliezen uit borgtocht van Jacob. Op 26 april 1928 werd tussen Jacob en Jan schriftelijk overeengekomen, dat de zaak zou worden verrekend, om bevoordeling van Jacob door Jan uit te sluiten, en wel hetzij bij verkoop van de goederen der zaak hetzij bij overlijden van Jacob en uiterlijk twintig jaar na 26 april 1928. Dit is nooit gebeurd omdat de bakkerij, inmiddels N.V., uiteindelijk werd geliquideerd zonder batig saldo.

9. Taakverdeling in de vennootschap onder firma en later de N.V.:
Jan belast met bakken in en voor de bakkerij aan de Dr. Joh. G. Mezgerstraat en Jacob eveneens bakker in en voor de bakkerij in de Kerkstraat en daarnaast belast met de administratie van de firma. Beiden participeerden voor de helft in de firma Gebroeders J. van der Werff; in de N.V. (sinds 24 juni 1922) had Jacob 6 en Jan 4 van de tien aandelen (deze vier aandelen zijn wellicht de tegenprestatie geweest bij de overdracht op 11 april 1922 – zie onder 8).

10. Cornelis van der Werff, de jongste broer, heeft ook geld in de zaak gestoken, waartegenover het huis van Jan aan de Mezgerstraat aan hem kwam.

Behalve de geldverslindende bouw van Seinpost en de rederij, werd ook de exploitatie van het pension Welgelegen, waarmee Krijntje en haar man begonnen waren een mislukking.
Met alle bovengenoemde zaken had Jacob geen directe bemoeienis, maar als borg werd hij er zo na bij betrokken dat ook hij er financieel aan te gronde ging.
Nadat zijn broer en zusters alles waren kwijtgeraakt werden op 13 december 1933 zijn onroerende goederen publiek verkocht.
Het waren droeve tijden voor de familie.
Om niet in mineur te eindigen wil ik vermelden dat de kinderen van gedupeerden volwassen waren en hun bestemming reeds hadden gevonden.
De zoon van Jacob, Willem van der Werff heeft met zijn vrouw de handen uit de mouwen gestoken en met hulp van welwillende relaties het pand aan het Gasthuisplein 3 dat door de executanten was opgehouden gekocht en tot bakkerij laten verbouwen. Het echtpaar heeft hier een bloeiende zaak opgebouwd, zodat ondanks de débâcle van 1930 nog steeds op Zandvoort brood gebakken wordt door Van der Werff.

HOOFDSTUK 11

Kerkstraat 12

Kerkstraat te Zandvoort vóór 1900 met rechts Kerkstraat 12

De geschiedenis van onze familietak was in het verleden nauw verbonden met Kerkstraat 12. Daarom heb ik gezocht naar de elkaar opvolgende eigenaren van dit onroerend goed, waarbij mijn kadastrale ervaring mij van veel nut is geweest.
Bij het Kadaster te Amsterdam heb ik een en ander gevonden, waarbij ik hulp kreeg van de Kadasterambtenaren Leijendekker en Weber, de laatste zich noemende een rasechte Zandvoorter. Beter kon ik het dus niet treffen.
Als eerste eigenaar vond ik **Jacob Arise Kraaij**, winkelier in Zandvoort.
Ik breng in herinnering dat tot de nalatenschap van Cornelis van der Werff, overleden 19 februari 1806, behoorde een voorste gedeelte van een huis aan de Kerkstraat Z.z. bewoond door Arie Jac. Kraaij. In de Successiememorie van Cornelis van der Werff staat vermeld dat wel een en ander van de nalatenschap verkocht zal moeten worden. Is het nu niet voor de hand liggend, dat bij die verkoop, de huurder Arie Jac. Kraaij gekocht heeft en het huis bij zijn overlijden heeft nagelaten aan zijn zoon. Gezien de gewoonten in die tijd, wat betreft het vernoemen van kinderen, is het waarschijnlijk dat Jacob Arise een zoon was van Arie Jac. Kraaij, eerst huurder, daarna eigenaar van Kerkstraat 12 (zie blz. 11).. Deze Jacob Arise Kraaij had omstreeks 1839 3 percelen, nl.: Sectie A 39, huis en erf achter het perceel in de Rozenobelstraat; A 176, huis en erf aan de Kerkstraat en daar achter A 177, bleekveld, zich uitstrekkende ongeveer tot de poort in de tuin van Kerkstraat 12, ons ouderen bekend.

Uit de kadastrale legger blijkt dat Kraaij voor 1840 het perceel A 39 verkocht aan Cornelis van der Werff, broodbakker te Zandvoort.
In 1839 gingen de percelen 176 en 177 over aan zijn dochter Anna Elisabeth Kraaij. 21 februari 1834 was de vader overleden. We krijgen dan:
Anna Elisabeth Kraaij, winkelierster te Zandvoort. Deze Anna Kraaij trouwde op 15 september 1839 met Leendert van der Werff, geboren 18 februari 1815, zoon van Cornelis van der Werff en Neeltje Keur.
Hier citeer ik weer mijn vader:

> *"Leen van der Werff, de zoon van Cornelis, woonde in het huis van zijn vrouw, in Kerkstraat 12. Toen was het geen bakkerij, maar een snoepwinkel."*

Deze opmerking van mijn vader stemt geheel overeen met het bovenstaande. Daarna kwam het huis aan de vader van Leen. Waardoor? In de eerdere beschrijving van de familie heb ik op blz. 16 vermeld:

> *"Leendert van der Werff en zijn vrouw A. Kraaij, met attestatie vertrokken naar Lisse, september 1845."*

Kerkstraat 12 kwam dus toen leeg en het is zeer verklaarbaar dat Cornelis het huis van zijn zoon kocht.
Cornelis van der Werff, broodbakker te Zandvoort. Geboren 14 januari 1783, gehuwd 4 september 1805, overleden 18 januari 1861.
Bij de instelling van het Kadaster had hij reeds enkele percelen, o.a. de percelen Sectie A 55, 56, 57, die samen het complex aan de Rozenobelstraat vormen. Voor 1839 had hij het perceel A 39 aangekocht van Jacob Kraaij.
In 1845 breidde hij zijn bezit uit door van zijn zoon Leendert Kerkstraat 12 over te nemen, de nummer 176 en 177. Voor die koop beschikte hij blijkbaar niet over voldoende liquide middelen, want hij verkocht zijn perceel tuin A 89a aan de Kosterstraat, en op 17 februari 1845 leende hij f 2.000,– onder hypothecair verband van de familie Nolet te Schiedam. In 1856 vond een verbouwing plaats, waarbij het perceel het nummer A 1568 kreeg. De bebouwing kreeg de vorm van een rechthoek waarin een bakkerij, met een uitbouw langs de westgrens van het perceel waarin de keuken en een schuur. In 1859 verkoopt Cornelis de bakkerij met ander onroerend goed aan zijn kinderen, met uitzondering van Willem, die het inbrengen in de op 7 april 1859 opgerichte **"Zandvoortse Vereniging tot uitoefening der Visserij en daartoe behorende Broodbakkers affaire"**.

Is het niet aannemelijk dat Leendert van der Werff toen hij Kerkstraat 12 ging bewonen in 1839 daar een bakkerij inrichtte, en toen hij in 1845 naar Lisse vertrok, zijn vader, die toen 62 jaar was in dat huis ging wonen en bakken?, de Rozenobelstraat liet hij aan zijn zoons over. In 1859 toen Cornelis 76 was verkocht hij Kerkstraat 12 en de schuiten aan zijn kinderen die de vereniging oprichtten. Cornelis bleef in de Kerkstraat wonen tot zijn dood in 1861.
Bij het oprichten van de Vereniging, 7 april 1859, werden nog verschillende notariële contracten opgemaakt:

A. **Huurcontract**

Huurders waren Gerrit van der Werff en Hendrik van der Werff. Het betrof een huis en erve waarin de broodbakkersaffaire wordt uitgeoefend (Kerkstraat 12) met alle de losse en vaste gereedschappen tot de broodbakkersaffaire behorende.

1. *De huur is aangegaan voor de tijd van 20 jaar, dus eindigend 1 april 1879, voor de somma van f 1.000,– 's jaars, per kwartaal te betalen.*
2. *De huurders verbinden zich dat al het brood, door het scheepsvolk benodigd, dat vaart op de vaartuigen, door hen zal worden geleverd, voor dezelfde prijs als aan de bevolking.*
3. *Het bewoonbare deel van het huis blijft bewoond door Cornelis van der Werff en zijn echtgenote Neeltje Keur. De huurwaarde wordt geschat op f 30,– 's jaars.*
4. *De huurders moeten zich beijveren dat de* **calanditie** *niet vermindert, maar zoveel mogelijk vermeerdert.*
5. *Zodra Cornelis en Neeltje niet meer in leven zijn kan Hendrik met zijn gezin zijn intrek in het bewoonbare gedeelte nemen.*

Voor de rederijzaken werd ook een contract gemaakt:

B. **Contract van Reederij**, *7 april 1859.*

Het bestuur van de rederij zal bestaan uit: Jan Eekholt Voet, president (overl. 17 juli 1859), met als tweede Jacob van der Werff en als boekhouder Cornelis van der Werff Jr., zijnde deze laatste ook benoemd en aangesteld als zeilmaker. Hij krijgt geen beloning, zijn werkzaamheden omvatten ook het onder controle van de commissie (wat betreft hoeveelheid, hoedanigheid en prijzen) te leveren aan het opvarend scheepsvolk, eetwaren, brandstof, licht en alle huishoudelijke benodigdheden, kruideniers- en winkelwaren.

Sterke drank zal worden geleverd door Hendrik van der Werff (misschien een kenner) en brood door de huurders van de bakkerij.

De zeilmaker geniet een beloning van f 260,– per jaar waarvoor alles in orde te houden op de vaartuigen, nieuwe zeilen te maken, alle afval en oude zeilen komen hem ten goede, geschat op f 25,– per jaar. De rederij zal hem verschaffen, zeildoek, touw, garen, teer enz.

Zolang de ouders nog leven zal Hendrik om niet mogen bewonen het huis en erf aan de Noordzijde van de Kerkstraat, getekend 110, kadastraal Sectie A 1534.

Nog een akte van 7 april 1859:

Antje Kraay en Leendert van der Werff verklaren dat zij op 9 januari 1845 hebben verkocht aan Cornelis van der Werff en Neeltje Keur de percelen Sectie A 176 en 177. De eerste comparante zal bij overlijden van de laatste koper ontvangen f 400,– of een huis van die waarde. Zij verzoekt nu reeds de f 400,– te mogen ontvangen.

Bij het perceel A 1568 wordt vermeld: "waarin de broodbakkerij affaire wordt

uitgeoefend". Bij de overdracht wordt aangetekend: "met alle de losse en vaste gereedschappen tot de broodbakkersaffaire behorende".

Dit perceel is belast met een hypothecaire inschrijving ter verzekering der behoorlijke uitbetaling ener lijfrente ten behoeve van Mejuffrouw Neeltje Keur, weduwe van Cornelis van der Werff te Zandvoort ten bedrage van vijftien gulden 's weeks.

In de akte werd o.a. bepaald, dat indien een van de rechthebbenden zijn aandeel in de vereniging wilde verkopen, dit niet in handen van derden mocht komen.

Het is verklaarbaar dat het perceel A 1568 kadastraal op naam van Aagje van der Werff, vrouw van Dirk van Duin, visser te Zandvoort en mede-eigenaren werd gesteld; Aagje was na Willem de oudste van de kinderen in Zandvoort.

Op haar naam werden gesteld de percelen:

A 39 huis en erf (achter de Rozenobelstraat); A 61 erf (aan de Rozenobelstraat Z.z.); A 1534 huis (aan de Kerkstraat); A 1568 huis en erf (Kerkstraat 12).

Op 18 januari 1861 overleed Cornelis van der Werff Sr.

Bij akte van 30 december 1861 traden enkele deelnemers uit de Vereniging, en wel: **Dirk van Duin**, de man van Aagje, **Lambertus Kloos**, de tweede echtgenoot van Trijntje van der Werff, **Cornelis Holleman**, echtgenoot van Catharina van der Werff, **Maarten Driehuizen**, kleinzoon van Cornelia van der Werff.

Bij de inventarisatie van het bezit van de Vereniging, bleek deze behalve over het onroerend goed, over vier schuiten te beschikken. Deze waren gewaardeerd op d 685,–, f 293,–, f 326,– en f 652,–.

In de akte van 1861 komt de bepaling voor: "De kopers zullen moeten gestand doen het recht van bewoning van het bewoonbaar gedeelte van het perceel, bedongen en toegestaan bij acte van 1859 aan nu wijlen de heer Cornelis van der Werff en zijn nagelaten weduwe Mejuffrouw Neeltje Keur, hun levenslang gedurende of de langstlevende hunner op de wijze als bij die acte bedongen".

Van de leden van de vereniging bleven er nog 6 lid, nl.: **Leendert**, wonende te Lisse, **Jacob**, geh. met Krijntje Kemp, **Cornelis**, geh. met Marijtje van der Mye, **Lena**, wed. Voet (Voet was overl. 17 juli 1859) en **Hendrik**, geh. met Aaltje Koper, **Gerrit**, geh. met Willempje Groeneveld.

De onroerende goederen werden ten name gesteld van Jacob van der Werff en consorten. Gezien het gevestigde recht van bewoning, bleef Neeltje Keur na de dood van haar man in 1861 in Kerkstraat 12 wonen.

De Vereniging had voor haar bakkerij alleen de beschikking over het perceel A 1568, zodat wij mogen constateren dat dit pand tot bakkerij was ingericht tussen 1839 en 1859.

In 1868 kocht de Vereniging bij acte 293/82 nog een perceel er bij en wel A 63a in de Rozenobelstraat Z.z.

Bij acte van 13 mei 1867 neemt Gerrit de gedeelten van zijn kinderen over die door de dood van hun moeder, Willempje Groeneveld, gestorven op 17 oktober 1865, mede gerechtigd zijn.

Op 8 april 1867 was Cornelis van der Werff, zeilmaker uit de Vereniging getreden ten behoeve van Lena van der Werff. Opmerkelijk in de acte is de vermelding, dat in het nummer A 1568 een broodbakkers affaire was uitgeoefend.

Op 29 oktober 1868 compareerden voor notaris Joekes te Haarlem: Jacob, Leendert, vroeger te Lisse en nu te Rotterdam, (ik herinner mij een ontmoeting ca. 1910 met Leendert van der Werff, die toen hofmeester was op een van de schepen van de Batavierlijn in Rotterdam. Mijn vader vertelde mij dat deze Leendert nog familie van ons was.) Cornelis, de zeilmaker, Gerrit en Van Duivenbode, die verklaarden te hebben verkocht aan Lena van der Werff, wed. Voet, 9/11 gedeelte van een huis en erf, waarin vroeger de broodbakkerij affaire werd uitgeoefend, aan de Z.z. van de Kerkstraat 100, kad. A 1568, met de losse en vaste gereedschappen tot de bakkerij affaire behorende en nu nog in het perceel aanwezig voor f 1.309,10. Men had blijkbaar geen vertrouwen meer in de Vereniging, gebakken werd er al niet meer, en men besloot de onroerende goederen te verkopen.
Het perceel A 39, huis en erf, kwam aan Volkert van Duivenbode en cons., scheepstimmerman te Zandvoort.
Het perceel A 61 en A 63a, huis en erf, kreeg Cornelis van Duin, stuurman.
Het huis A 1534 kwam in bezit van de zeilmaker Cornelis van der Werff.
Lena van der Werff, wed. Voet kocht A 1568, zijnde Kerkstraat 12.
Het huis A 1534 was het huis beneden aan de Kerkstraat op de hoek van het Kerkplein, het geboortehuis van Meester Kees.
Kerkstraat 12 werd nog steeds bewoond door Neeltje Keur, die eerst in 1875 overleed. Gebakken werd er blijkbaar niet meer.
Het perceel A 1568 staat bij het Kadaster te boek op naam van Lena van der Werff, wed. Voet. In 1871 wordt het gesplitst in de nummers A 1904 en 1905, welke percelen op 20 maart 1875 openbaar worden geveild, dus kort na de dood van haar moeder Neeltje Keur, die op 6 januari van dat jaar overleden was. De percelen werden voor f 3.450,– toegewezen aan Willem van der Werff, die optrad als mondeling gemachtigde van zijn moeder Krijntje Kemp.
Krijntje Kemp voegde deze percelen toe aan de onroerende goederen die zij reeds op haar naam had, gekregen na het overlijden van haar man in 1874.

Wij keren terug naar **Jacob van der Werff**, gehuwd met Krijntje Kemp. Jacob had tijdig een testament gemaakt, nl.: op 30 mei 1873, waarin een belangrijke bepaling, nl.:

> *"te legateren aan mijn echtgenote Krijntje Kemp, het recht om zich bij de scheiding mijner nalatenschap in eigendom te doen toebedelen of bij koopacte over te nemen, naar haar keuze, de mij toebehorende helft in de volgende goederen behorende tot de huwelijksgemeenschap tussen haar en mij bestaande, als: een huis, erf, pakhuis en verdere getimmerten en bleekveld, alles ingericht tot broodbakkerij, gelegen te Zandvoort, Kadastraal Sectie A nummer 55, 56, 57 en inboedel, daaronder begrepen broodbakkersgereedschap.*
> *Ten derde, te benoemen als mijn enige erfgename, behoudens de legitieme, toekomende aan mijn afkomelingen, gemelde echtgenote Krijntje Kemp.*

Jacob overleed op 6 maart 1874.

Rapport van schatting door:

Volkert van Duivenbode,	*scheepsmaker,*
Arie Groeneveld,	*timmerman,*
Arie Koper A.zn.,	*timmerman.*

nummer	*1*	*Bakkerij met schuur enz. A 55, 56, 57*	*f 1.400,–*
	2	*Huis en erf A 1641 60 ca.*	*f 300,–*
	3	*Huis en erf A 1640 60 ca.*	*f 300,–*
	4	*Huis en erf A 1858 62 ca.*	*f 300,–*
	5	*Huis en erf A 1859 62 ca.*	*f 300,–*
	6	*Huis en erf A 64 22 ca.*	*f 125,–*

Boedelbeschrijving van 1 april 1874:

Contant geld:	*f 409,56*
Winst uit rederij:	*f 215,20*
Verkocht brood en meel:	*f 671,25*
	f 1.296,01
En ten laste van de gemeenschap:	
Aan Dijserinck en Zoon voor geleverd meel:	*f 698,15*
Aan huishouding:	*f 59,45*
Aan arbeidsloon:	*f 40,00*
Aan begrafeniskosten:	*f 38,00*
	f 835,70
Baten:	
Contanten:	*f 460,31*
Inboedel en bakkersgereedschap:	*f 554,35*
Hoekwant, garen, graan, levende have en veldvruchten	*f 303,00*
Visschuit "De goede verwachting" (nieuw):	*f 3.000,00*
Visschuit "De goede verwachting" (oud):	*f 1.000,00*
Vordering op verschillende personen:	*f 125,00*
Voor de onroerende goederen zie rapport.	
Diverse schulden:	*f 3.315,14*

Krijntje Kemp krijgt: bij acte van 7 augustus 1874:

a. alle onroerende goederen, zijnde A 55, 56, 57, 1640, 1641, 1859 enz.
b. de inboedel en het bakkersgereedschap
c. de visschuit "De goede verwachting" (nieuw).

De kinderen krijgen:

Cornelis	*1/5 in de visschuit (oud):*	*f 200,00*
	1/5 in de roerende goederen:	*f 60,60*
Willem	*idem*	
Arie	*idem*	
Leendert	*idem*	

Jacob v. d. Mije, geh. met Catharina *idem*
Cornelia *de vorderingen*
Geertruida *de overbedelingen.*

Reeds op 20 maart 1875 koopt Krijntje in openbare veiling de percelen A 1904 en 1905 van haar schoonzuster Lena van der Werff en is daarmede eigenaresse geworden van zowel de Rozenobelstraat als Kerkstraat 12.

Samenvattend nog even het volgende overzicht:
Cornelis van der Werff en Neeltje Keur hadden 11 kinderen, waaronder 5 dochters die huwden buiten het bakkersbedrijf. Van de 6 zoons huwde Willem met een meisje Tibboel en raakte buiten ons gezichtsveld. Cornelis werd zeilmaker, zodat overbleven: Jacob, Leendert, Gerrit en Hendrik. Zoals wij hebben gezien vertrok Leendert met zijn vrouw naar Lisse, zodat er toen de Vereniging in 1859 werd opgericht in het gezin van Cornelis en Neeltje drie zoons waren die het bakkersvak verstonden.
Nu lezen wij in verschillende akten, dat Gerrit zich in 1857 broodbakker noemt, in 1875 en 1876 broodverkoper en in 1888 vrachtrijder.
Hendrik noemde zich in 1854 bakker en 1879 voerman.
Het is dus geen wonder dat Kerkstraat 12 niet voortdurend bakkerij is geweest, de bakkers zagen het allen niet meer zitten blijkbaar.
Jacob met zijn vrouw Krijntje Kemp bleven de bakkerij trouw, zij bleven bakken in de Rozenobelstraat.
Jacob en Krijntje hadden zoals eerder vermeld 7 kinderen waaronder 4 zoons. Cornelis is ongehuwd gestorven, Arie werd melkhandelaar, Willem winkelier en Leendert bakker. Toen Krijntje Kemp in 1875 Kerkstraat 12 kocht van Lena Voet-van der Werff ontstond daardoor de mogelijkheid dat zowel Leendert als Willem elk een eigen bakkerij kregen. Leen bleef in de Rozenobelstraat en Willem kocht in 1881 Kerkstraat 12.
Willem van der Werff had bij acte van de 28 mei 1881 Kerkstraat 12 van zijn moeder gekocht. Het gekochte werd omschreven als "Huis, waarin broodbakkerij en erf, kadastraal bekend Sectie A 1904 en 1905".
Omstreeks 1888 liet Willem een en ander verbouwen. Vermoedelijk werd de bakkerij vergroot doordat de oven achteruit in de tuin werd gebouwd, zoals het Kadaster op het veldwerk aangeeft.
Bij de hermeting van het dorp werden de beide nummers samengevoegd en ontstond Sectie C nummer 567, groot 296 ca.
Tot 1907 bleef alles op naam staan van Willem en consorten, ofschoon Jacob en Jan in Kerkstraat 12 samen de zaak dreven en Jacob er sedert zijn huwelijk in 1896 woonde. Na de dood van grootvader Willem in juni 1906, had in 1907 een scheiding en deling plaats, waarbij Kerkstraat 12 aan Jacob en Jan kwam. Spoedig vond toen de nieuwbouw plaats, want Willem Jaczn. oud 3 jaar legde op 12 januari 1907 de eerste steen.
Ondernemingsgeest was in die tijd wel aanwezig, want in 1902 kochten de gebroeders Jacob en Jan een perceel grond op "Nieuw Zandvoort" en lieten daarop in hetzelfde jaar een bakkerij met woonhuis en winkel bouwen (Dr. Joh.

Mezgerstraat) in de verwachting dat Zandvoort zich in die richting zou uitbreiden. (Kurhaus, Passage, Station). In 1901 had Jan het huis Willemien aan de Hogeweg gebouwd en Jacob bouwde er Ambrozina naast. In 1907 bouwden zij zoals reeds vermeld een geheel nieuw Kerkstraat 12. In 1909 werden de zakenpanden in een N.V. ingebracht.
Het einde was de financiële ondergang waarover in een vorig hoofdstuk reeds gesproken is.

Het Kerkplein te Zandvoort met op de voorgrond het huis Kerkplein 5.

HOOFDSTUK 12

Kerkplein 5

Het beschrijven van Kerkplein 5 en zijn bewoners zal niet veel moeilijkheden geven, daar het huis eerst in 1896 is gebouwd. Voor die tijd stond ter plaatse een voermanderij, waarvan volgens het Kadaster eigenaar was Jan Weeber, voerman te Zandvoort en consorten. Een afbeelding van het gebouw staat als no. 53 in het boekje: "Zandvoort in oude ansichten".
In 1896 kocht Willem van der Werff het oude pand, liet het afbreken en ter plaatse het ons ouderen bekende Kerkplein 5 bouwen, kad. bekend onder Sectie C 710.
Het uitzetten van de bouwplaats had niet met grote zorg plaats, want van gemeentegrond werd 37 ca. ingenomen en van de Hervormde kerk 7 ca. Zo precies keek men vroeger niet op een stukje grond.
Toen ontdekt werd dat grond van anderen in gebruik was genomen heeft het Kadaster het perceel vernummerd tot C 1116 en opnieuw te naam gesteld, nu met vermelding van de consorten.
Het huis kwam nog in 1896 gereed en bood daardoor aan Jacob de gelegenheid om op 12 november te trouwen en in Kerkstraat 12 te gaan wonen.
Zijn vader Willem verhuisde toen met zijn vrouw Ambrozina en Jan, Anna en Krijntje naar het nieuwe huis, Kerkplein 5.
De zoon Cornelis, mijn vader woonde toen op kamers in Haarlem, in de Koningstraat.
Kerkplein 5 was een ruim huis; het had een grote voorkamer, van waar men uitkeek op de Kerkstraat en met een zijraam op het Kerkplein. Achter de zijgevel langs het Kerkplein lagen twee kamers en suite en aan de zijde van het kerkhof een grote keuken, met uitzicht op het kerkhof, de trap, een toilet, en een kleinere kamer, die ik al eens het kamertje van tante Krijntje noemde. Op de verdieping waren twee flinke kamers, waarschijnlijk een voor Jan en een voor Anna. De rest was zolderruimte.
Achter de keuken was een flinke plaats en voor de voorkamer een schelpentuintje. Een heerlijk ruim huis.
Na het overlijden van grootmoeder op 4 mei 1900 bleef het gezin er wonen. Het huis bleef na het overlijden van grootvader ten name staan van de kinderen die het gemeubileerd lieten. Het bleef het domicilie van Krijntje.
In 1916 toen Krijntje getrouwd was vond scheiding en deling plaats. De broers en zusters waren aanwezig en mijn toekomstige echtgenote en ik liepen ook in de weg. Toen een mahonie ladenkastje een nieuwe eigenaar moest krijgen waren er twee gegadigden, nl.: Jan en mijn vader, Kees. Zij besloten er om te loten en mijn vader werd eigenaar. Ik herinner mij nog hoe het mij speet dat oom Jan zijn wens niet vervuld zag. Die indruk is mij steeds bijgebleven en onlangs heb ik op grond van die herinnering het kastje aangeboden aan mijn neef, de zoon van Jan, die het tot mijn genoegen heeft aanvaard. Na 75 jaar is het toch gekomen daar waar ik het in 1916 gewenst had.
Het huis werd aan mijn vader toegedeeld die het verhuurde tot het in 1928 door verkoop in andere handen overging.